

Syntaxen hos restriktiva och icke-restriktiva relativ

- *en minimalistisk analys av som-relativkonstruktioner med utgångspunkt i svenskan*

Abstract

In this paper, I discuss the structure of restrictive and non-restrictive relative clauses based on Swedish data. The proposed analysis suggests that the non-restrictive relative clauses is an adjunct adjoined to DP and that the restrictive relative clause is an argument of D, merged in Spec-DP. In my analysis, I assume a non-valued definiteness feature marked EPP in D that must be matched by a corresponding definiteness feature. In the non-restrictive construction, D finds its corresponding feature within the relative head; i.e. the suffixed article. In the restrictive construction, on the other hand, D must be matched against an element in the relative clause. This matching operation seems to be the underlying grammar that carries the semantics of the restrictive construction.

Innehållsförteckning

Kapitel 1: Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
1.2 Resultatet i korthet.....	6
1.3 Disposition	7
Kapitel 2: Teori.....	8
2.1 Operation Förbind	8
2.2 Särdragsmatchning.....	9
2.3 Huvudprojektion och adjungering.....	10
2.3.1 Huvudprojektion	10
2.3.2 Adjungering	12
2.4 CP-strukturen.....	13
2.5 Satsvärldiga argument.....	18
2.6 A-positioner och A-bar-positioner.....	19
2.7 EPP-kongruens.....	20
2.8 Satsens faser.....	21
2.9 Polaritetslicensering.....	21
2.10 DP-strukturen	23
2.11 De kontextuella kategorierna C och D.....	25
2.12 Promoveringsanalys eller standardanalys.....	26
Kapitel 3: Skillnader mellan konstruktionerna	29
3.1 Semantisk skillnad	29
3.2 Efterställd artikel	30
3.3 Satsflätor.....	30
3.4 Polaritetslicensering	31
3.5 Fler skillnader	32
Kapitel 4: Platzacks (2000) analys.....	33
4.1 Den restriktiva strukturen	34
4.2 Den icke-restriktiva strukturen.....	35
4.3 Den semantiska skillnaden	36
4.4 Utelämning av efterställd artikel.....	37
4.5 Satsflätor.....	39
4.6 Polaritetslicensering	40
4.7 Problemen med Platzacks (2000) analys.....	42

Kapitel 5: Förslag till analys	44
5.1 Teoretiska utgångspunkter.....	44
5.1.1 DP-strukturen	44
5.1.2 Icke-evaluerat speciesdrag märkt EPP	45
5.1.3 CP-strukturen i en standardanalys	47
5.2 Den restriktiva strukturen	47
5.3 Den icke-restriktiva strukturen.....	49
5.4 Den restriktiva satsen matchas alltid mot D	51
5.5 Relativsatsen som satsvärdigt argument	53
5.6 Relativsatsernas olika positioner i trädet	54
5.6.1 Den restriktiva satsens positioner	54
5.6.2 Den icke-restriktiva satsens positioner.....	55
5.7 Svar på frågeställningarna	56
5.7.1 Den semantiska skillnaden	57
5.7.2 Obligatorisk och optionell efterställd artikel.....	57
5.7.3 Satsflätor och polaritetslicensering	58
 Kapitel 6: Sammanfattning	 59
 Kapitel 7: Vidare forskning.....	 61
7.1 Andra attribut som bär species	61
7.2 Möjligheten att subjunktionen matchas mot D	62
7.3 Analysen utifrån ett universellt perspektiv	64
 Litteratur	 66

1 Inledning

Relativsätser är satsformade attribut som på olika sätt modifierar ett korrelat. Relativsatsen kan antingen fungera som bestämning åt korrelatet eller tillföra parentetisk information om korrelatet. Relativsätser som fungerar som bestämning åt korrelatet benämns restriktiva relativsätser, se (1:1a) och relativsätser som tillför parentetisk information om korrelatet benämns icke-restriktiva relativsätser, se (1:1b). Denna uppsats ska handla om just restriktiva och icke-restriktiva *som*-konstruktioner, d.v.s. korrelat + *som*-sats.

- (1:1) a. den man som uppfann dynamiten
b. Alfred Nobel, som för övrigt uppfann dynamiten

Eftersom den restriktiva relativsatsen fungerar som bestämning innebär det att korrelatet är beroende av den restriktiva satsen för att frasen ska kunna peka ut referenten. I konstruktioner där ett substantiv i korrelatet saknar efterställd artikel blir frasen även ogrammatisk utan den restriktiva satsen (1:2a). Den icke-restriktiva satsens parentetiska status gör dock så att korrelatet alltid pekar ut referenten oberoende av den icke-restriktiva satsen och är alltid välformat utan den, vilket innebär att den icke-restriktiva satsen kan utelämnas, som vi ser i exempel (1:2b).

- (1:2) a. Priset stiftades av *den man *(som uppfann dynamiten)*.
b. Priset stiftades av *Alfred Nobel (som för övrigt uppfann dynamiten)*.

Det tycks alltså finnas en starkare relation mellan korrelat och restriktiv relativsats än mellan korrelat och icke-restriktiv relativsats. En utmaning är då att ta reda på orsaken till denna skillnad mellan konstruktionerna. Det är vad jag tänker göra i den här uppsatsen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att utifrån det minimalistiska programmet undersöka och föreslå en analys av nominalfraser med restriktiva och icke-restriktiva *som*-satser. Utgångspunkten kommer vara den analys som Platzack (2000) ger för dessa konstruktioner. Jag kommer att visa på svagheter med denna analys och föreslå en ny.

Uppsatsen kommer också att diskutera ett antal frågeställningar som analysen ska kunna besvara. Dessa frågeställningar är baserade på materialet i kapitel 3 där jag går igenom exempel på skillnader mellan restriktiva och icke-restriktiva konstruktioner. Frågeställningarna är följande:

Hur ska vi kunna förklara:

- (i) den semantiska skillnaden mellan konstruktionerna, d.v.s. vilken underliggande grammatisk struktur som ligger bakom att den restriktiva relativsatsen är nödvändig för att nominalfrasen ska kunna peka ut en referent, medan den icke-restriktiva relativsatsen endast medför parentetisk information om en redan utpekad referent?
- (ii) att vi kan utelämna bestämd efterställd artikel på substantivet i de restriktiva konstruktionerna, men inte i de icke-restriktiva konstruktionerna?
- (iii) att satsflätor är möjliga att konstruera ur restriktiva relativsatser, men inte ur icke-restriktiva relativsatser?
- (iiii) att extern polaritetslicensering är möjlig i restriktiva konstruktioner men inte i icke-restriktiva?¹

1.2 Resultatet i korthet

Min analys kommer visa att vi har skäl att analysera den restriktiva satsen som ett argument till D och den icke-restriktiva satsen som en adjungering till DP. I den grammatiska trädstrukturen förbinds den restriktiva satsen i Spec-DP och den icke-restriktiva satsen adjungeras till DP. Denna struktur förklarar nödvändigheten av den restriktiva satsen och den parentetiska statusen hos icke-restriktiva satser, och utgör därmed ett svar på uppsatsens första frågeställning.

Ett svar på den andra frågeställningen, varför vi kan stryka efterställd artikel på substantiv i restriktiva konstruktioner, är att den efterställda artikeln i vanliga fall uttrycker definitheten i nominalfrasen i svenskan; i restriktiva konstruktioner är det däremot den restriktiva satsen som svarar mot definitheten, varför det i vissa fall blir optionellt med efterställd artikel.

¹ Ett exempel på polaritetslicensering är när förekomsten av ett polaritetsord som *någonsin* är avhängigt närvaron av en licensator, t.ex. superlativen *vackraste*: *den *(vackraste) man jag någonsin mött kom igår*. Ett exempel på extern polaritetslicensering är när licenseringen sker från en plats utanför relativsatsen, som i exemplet ovan. Intern polaritetslicensering äger då rum inom relativsatsen, som när ett negativt led gör det möjligt att uttrycka ett polaritetsord: *Kungen, som jag *(aldrig) någonsin mött*.

Svaren på fråga tre och fyra har att göra med den icke-restriktiva satsens status som adjungering och den restriktiva satsens status som argument; deras olika egenskaper rörande satsflätor och extern polaritetslicensering delar de med andra satsadjungeringar och satsargument.

1.3 Disposition

Först ska jag i kapitel 2 gå igenom de teoretiska beståndsdelar som jag utgår ifrån. Därefter följer i kapitel 3 en redogörelse för skillnader mellan restriktiva och icke-restriktiva konstruktioner som är relevanta för min analys. I kapitel 4 redogör jag för den analys av restriktiva och icke-restriktiva konstruktioner som Platzack (2000) lägger fram. I slutet av kapitlet ger jag mina invändningar mot analysen och i kapitel 5 föreslår jag en ny analys.

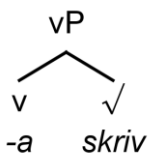
2 Teori

Min analys kommer att utformas inom ramarna för det minimalistiska programmet; se Platzack (2010) och Adger (2003) för en utförlig beskrivning av denna modell. Nedan kommer jag presentera de teorier och begrepp inom programmet som jag kommer att använda mig av, t.ex. presenterar jag den CP-struktur samt DP-struktur för svenskan som jag utgår ifrån. I slutet av kapitlet ger jag en kort redogörelse av vad som kännetecknar en promovningsanalys respektive en standardanalys av relativkonstruktioner, och jag kommer förklara varför jag utgår ifrån en standardanalys.

2.1 Operationen Förbind

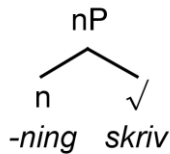
Det minimalistiska programmet beskriver den universella grammatiken som ett automatiserat beräkande system som medierar mellan uttryck och betydelse. Denna beräkning bygger på den grammatiska operationen Förbind (eng. Merge) som binder samman två syntaktiska led A och B och skapar det nya ledet C. Som exempel kan vi ta strukturen hos ett verb *skriva*, som dels består av en rot V (*skriv*) och en ordklassmarkör v (*-a*):

(2:1)

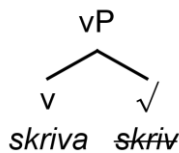
Som vi ser i figuren förbinds roten med ordklassmarkören och bildar verbet *skriva*. Om roten *skriv* däremot förbinds med den nominala ordklassmarkören *-ning* så genereras substantivet *skrivning*.

(2:2)

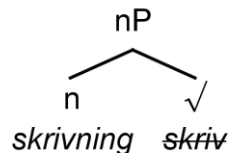

Ett problem med både vP och nP i figurerna ovan är att leden kommer i en följd där verbet uttalas *a skriv* och substantivet *ning skriv*. Dessa konstruktioner är ju ogrammatiska i svenskan. Vad som krävs för att fraserna ska bli grammatiska är att roten flyttar till v respektive n. Då kommer roten linjärt att föregå ordklassmarkören. I sin basposition lämnar roten en kopia efter sig, som markeras med överstrykning (Platzack (2010:64)).

(2:3) a.

b.

Denna förbindning mellan rot och ordklassmarkör skapar således ett verb respektive substantiv, eller om vi utgår ifrån ett generativt paradigm: en vP respektive en nP.

I nästa avsnitt ska vi se att operationen Förbind och flyttning beror på att den automatiserade syntaxen beräknar strukturen med hjälp av olika särdrag som de syntaktiska leden består av, särdrag som triggas och matchas mot varandra och får syntaxen till att byggas ut.

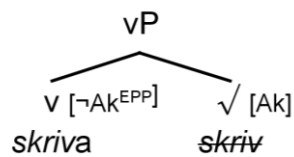
2.2 Särdragsmatchning

Som Platzack (2010:65) påpekar består huvudet i en fras av knippen av semantiska och fonologiska särdrag; t.ex. antar han att n har draget E, som står för entitet och att v har draget Ak, som står för aktion (vilket innefattar alla handlingar och händelser och processer som brukar uttryckas med verb).

Om vi tittar på ordklassmarkören v så har den inte ett Ak-drag i sig själv; ett morfem som *-a* uttrycker ju inte någon aktion. Istället kommer v med ett icke-evaluerat Ak-drag (som brukar betecknas med negationstecken \neg Ak). För att detta icke-evaluerade drag ska få ett värde och kunna tolkas måste det

kombineras med ett drag Ak som har ett värde, d.v.s. är evaluerat. Operationen bakom denna kombination mellan ett icke-evaluerat och ett evaluerat drag kallas särdragsmatchning. Matchningen i (2:4) innebär att det icke-evaluerade draget fungerar som en sond som söker efter ett motsvarande evaluerat särdrag i den del av strukturen som den c-kommenderar.² När sonden funnit sitt mål får den ett värde. Det som då får verbet att ha draget Ak är att v matchas mot roten \checkmark som har ett evaluerat Ak-drag.

(2:4)

Som vi ser i (2:4) förbinds v och \checkmark och samtidigt återförbinds/flyttar \checkmark till v. Detta tyder på att det icke-evaluerade draget i v är märkt EPP; när ett icke-evaluerat drag är märkt EPP måste matchningen synliggöras genom att det evaluerade draget antingen förbinds i huvudet eller i specificeraren till huvudet (Platzack 2010:78). Det är också vad som sker i figuren ovan där roten flyttar till huvudet för att synliggöra matchningen.

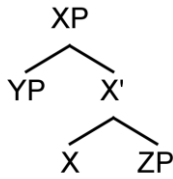
2.3 Huvudprojektion och adjungering

2.3.1 HUVUDPROJEKTION

En fras byggs ut genom att huvudet X förbinds med komplementet ZP och bildar frasen X', som i sin tur kan förbindas med specificeraren YP som bildar helheten XP.

² Definition av relationen c-kommendering: en nod A c-kommenderar alla de noder som den dominerar samt sin systemnod B och alla de noder som B dominerar (Platzack 2010:57).

(2:5)

Frasen utvidgas genom att huvudet projicerar. Huvudet projicerar när det bär på icke-evaluerade drag som måste matchas och få ett värde. I figuren ovan är det huvudet X som projicerar, vilket då innebär att X bär på icke-evaluerade drag. Utbyggnaden sker genom operationen Förbind; led med evaluerade drag förbinds i komplementet till X och i Spec-XP för att matchas mot de icke-evaluerade dragen i huvudet X; i figuren (2:5) ovan är det fraserna ZP och YP som triggas till strukturen.

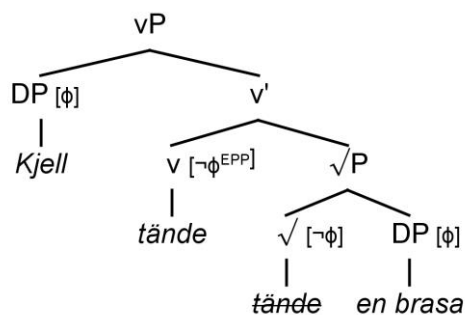
Det finns två sätt som ett huvud kan bygga ut en specificerare på, antingen genom ett EPP-märkt drag eller på grund av ett kantdrag. Innebörden av ett icke-evaluerat drag märkt EPP är att det matchande ledet måste förbindas i huvudet eller i specificeraren för att synliggöra matchningen. Ett kantdrag innebär däremot bara att något som har semantisk innebörd och/eller fonologisk form förbinds som specificerare för att eliminera kantdraget och inte för att ge värde åt något drag (se Platzack 2010:104-130).

Ett exempel på en matchning med EPP är subjektspositionen i *Kjell tände en brasa*. Verbet *tände* måste ha ett subjekt, annars blir satsen ogrammatisk: **tände en brasa*. Det ligger i betydelsen hos verbet *tände* att något måste sätta igång aktionen. Därför måste verbet ta ett subjekt som argument för att fullborda sin betydelse, vilket resulterar i en välformad sats: *Kjell tände en brasa*. Om verbet däremot hade haft ett kantdrag istället för ett EPP-märkt subjekt drag hade det inneburit att subjektet lika gärna hade kunnat ersättas av ett adverb: **Igår tände brasa*, eller en underordnad sats: **När jag frös tände en brasa*. Som synes blir dessa konstruktioner ogrammatiska. Ett kantdrag finner vi däremot i satsens fundament. Kantdraget kan elimineras genom att en sats flyttar till fundamentet: *När jag frös tände Kjell en brasa*. Det kan också elimineras genom att subjektet flyttar dit: *Kjell tände en brasa*. Ett adverb kan också eliminera kantdraget: *Igår tände Kjell en brasa*.

På samma sätt som verbet *tände* tar ett subjekt som argument tar det också ett objekt som argument; annars blir inte konstruktionen grammatisk: *Kjell tände *(en brasa)*. Beroendeförhållande mellan verbet och dess argument kan ges en djupare förklaring i termer av särdrag och särdragsmatchning, d.v.s. att verbet tar ett subjekt och ett objekt genom icke-evaluerade särdrag som måste få ett värde före realiseringspunkten. (jfr. Adger 2003:78-96). Både subjektet *Kjell* och objektet *en brasa* är DPn. En

DP har det evaluerade draget ϕ som utgör en samlingsbeteckning för dragen genus, numerus och species och entitet; se Platzack (2010:233). Att det transitiva verbet *tände* måste ta två DP som argument för att fullborda sin betydelse kan då beskrivas i termer av att verbet har två icke-evaluerade ϕ -drag. Dessa drag gör så att subjektet och objektet triggas till vP-strukturen och fullbordar verbets betydelse.

(2:6)

Eftersom en kopia av roten står i v-komplementet kan inte objektet förbindas dit. Istället är det roten som bär på det icke-evaluerade ϕ -draget som triggas objektet att förbindas i rotkomplementet. I v är det icke-evaluerade ϕ -draget märkt med EPP vilket triggas subjektet att förbindas i Spec-vP.³

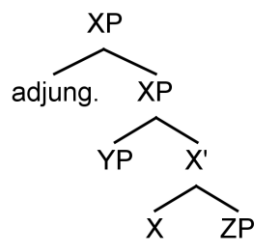
Jag har nu visat hur en fras byggs upp genom att huvudet projicerar, antingen genom icke-evaluerade särdrag som måste få ett värde eller genom ett kantdrag. Det finns dock ytterligare ett sätt som en fras kan utvidgas på – genom adjungering. Det går vi över till nu.

2.3.2 ADJUNGERING

Adjungering innebär att ett led tillförs strukturen utan att ett huvud X projicerar och utan att vi får en högre projektion än XP. Istället utvidgas den högsta projektionen så att frasen inte bara innehåller ett huvud, komplement och specificerare – utan även en adjungering.

³ Denna analys skiljer sig från Platzack (2010) så till vida att Platzack inte tar ställning till om det finns ett EPP- eller kantdrag i v. I hans analys av vP redovisar han ett drag $\neg\phi$ i v som förbinder objektet i rotkomplementet, men inget $\neg\phi^{\text{EPP}}$ i v som förbinder subjektet. På s. 94 definierar emellertid Platzack Spec-vP som en A-position, vilket tyder på att han faktiskt räknar med EPP i v. En A-position är ju en position som enligt Platzack (2010:93f) är specificerat för argument, en EPP-betingad position bland annat, till skillnad från A-bar-positioner som utgörs av adjungerade positioner samt kantdrag. Jag kommer diskutera A-positioner och A-bar-positioner, i kapitel 2.6.

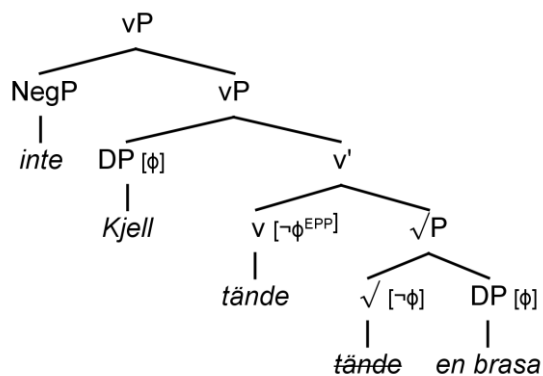
(2:7)

Eftersom adjungeringar inte är en del av huvudets projektion triggas deras närvaro inte av särdragsmatchning utan de har en parentetisk status. Istället för att fullborda betydelsen hos en utsaga, som subjektet och objektet gör, modifierar en adjungering utsagan. I exemplen är adjungeringarna inom parentes: *Kjell tände (inte) brasan; Kjell tände (faktiskt) (aldrig) brasan (eftersom han somnade)*

Negationen *inte* är således ett exempel på en adjungering och en traditionell analys är att sådana led adjungeras till vP (Adger 2003:113):

(2:8)

Vi har nu sett att det förutom huvudposition finns två olika positioner i det syntaktiska trädet: antingen står ledet i vad vi kan kalla argumentposition, som Spec-vP eller komplementet till v, eller så står ledet i en adjungerad position.

2.4 CP-strukturen

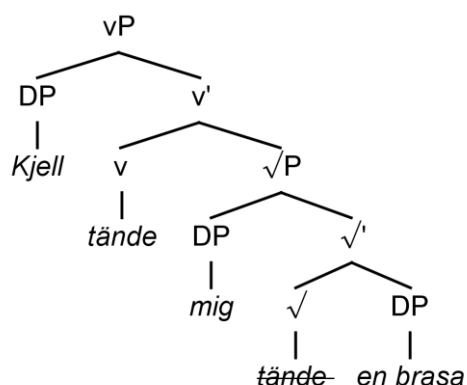
Gällande satsstrukturen i svenskan utgår jag från den CP-struktur som framförs i Platzack (2010). Den innebär att den lexikala kategorin vP förbinds med den funktionella kategorin T och den funktionella

kategorin C.

Om vi börjar med den lexikala verbfrasen har vi i föregående avsnitt sett att verbet utgörs av en rot och en ordklassmarkör och att roten flyttar upp till ordklassmarkören för att ge värde åt ett icke-evaluerat aktionsdrag. Vi har också sett att verbfrasen byggs ut med verbets argument genom att både v och $\sqrt{}$ projicerar.

För vP antar jag UTAH (the Uniformity of Theta Assignment Hypothesis), som är den universella principen att verbets semantiska roller, som agent, mottagare och tema, länkas till en specifik position i det syntaktiska trädets och att de olika variationer som finns vid realiseringspunkten antingen är ett uttryck för olika begreppsliggöranden av ett event eller ett resultat av syntaktiska flyttningsprocesser (Baker 1997). Denna princip innebär att agentrollen förbinds i Spec-vP, mottagarrollen i Spec-vP och temarollen i rotkomplementet; se Platzack (2010:171-232) för en utförlig beskrivning. En sats som *Kjell tände mig en brasa* där verbet är ditransitivt får denna vP-struktur:

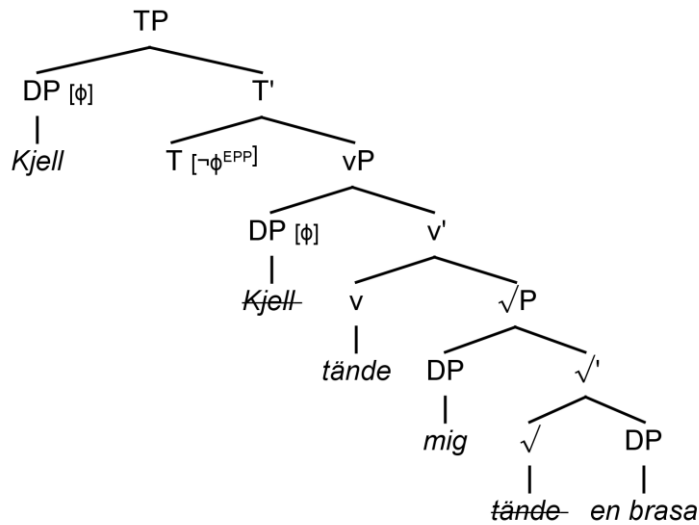
(2:9)

Den som utför handlingen är *Kjell*, som därmed är agent och denna semantiska roll länkas till Spec-vP. Det indirekta objektet *mig* blir påverkad av handlingen och bär således rollen mottagare, och mottagarrollen länkas till Spec-vP. Det direkta objektet, det som mottagaren får – i detta fall *en brasa* – har rollen tema. Som figuren visar länkas temarollen till rotkomplementet.

Vi kan nu utvidga strukturen med huvudet T som kopplas till vP. T innehåller information som knyter vP till en tidslinje. Det gör det möjligt att uttrycka olika tidsrelationer som före och efter. Vidare har T ett drag $-\varphi^{EPP}$ som attraherar agenten/subjektet i Spec-vP att återförbindas i Spec-TP, en matchning som semantiken tolkar som en proposition och som är nödvändig för att en proposition ska uttryckas (se Platzack 2010:77, 79, 132, 134).

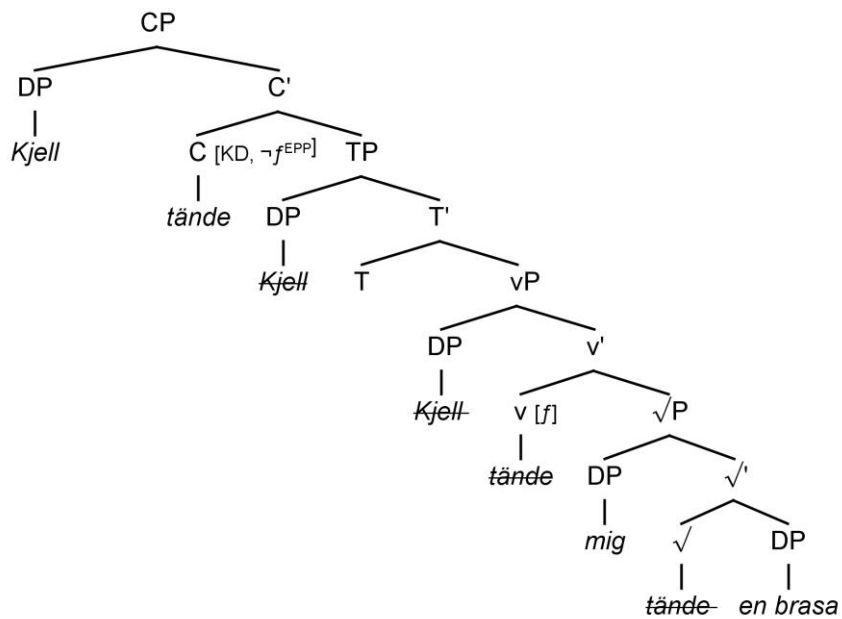
(2:10)

Ovanför T finner vi den andra funktionella kategorin i satsstrukturen, C. I C opererar ett icke-evaluerat finitdrag märkt EPP som måste få ett värde före realiseringspunkten. Finitdraget förankrar yttrandet i talarens här och nu, vilket gör det möjligt att identifiera och referera till den aktion som satsen uttrycker. Denna förankring i talarens här och nu gör det också möjligt att bedöma sanningsvärdet hos propositionen, eftersom talaren kan relatera till den punkt i rummet och tiden som satsen uttrycker (Platzack 2010:77, 129, 238). På grund av att finitdraget förankrar yttrandet i talarens här och nu blir också C tillgänglig för information från kontexten/diskursen; som Platzack (2010:98, 129, 238) påpekar är det C och dess projektion CP som förmedlar information till och från den kontext/diskurs som yttrandet verkar i.

I svenskan antas det finita verbet flytta upp till C i huvudsats och matchas mot det icke-evaluerade finitdraget. I C finns också ett kantdrag som gör att ett led, synligt eller osynligt, förbinds i Spec-CP. Översatt till en traditionell grammatik skulle vi kunna säga att Spec-CP motsvarar fundamentpositionen i satsschemat, d.v.s. utgör det led som föregår det finita verbet i V2-språk som svenskan. Det kan t.ex. vara ett adverb som flyttar dit: *igår tänkte Kjell mig en brasa*, eller en sats: *eftersom Kjell ville mysa lite tänkte han mig en brasa*. Vanligast är dock att subjektet flyttar upp i Spec-CP: *Kjell tänkte mig en brasa*.

(2:11)

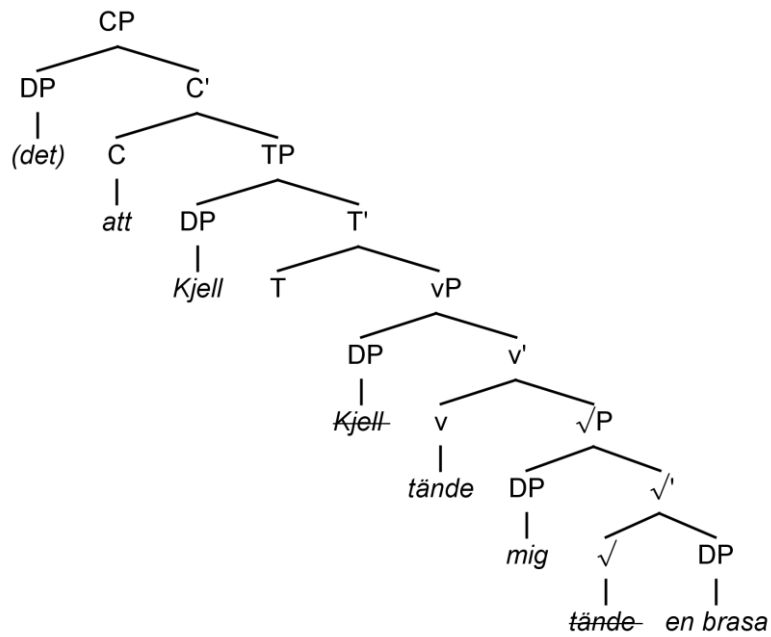
Som vi ser attraheras således v av finitdraget i C och genomför en v- till C-flytt. Samtidigt flyttar subjektet upp från Spec-TP på grund av kantdraget (KD) och återförbinds i Spec-CP.

Platzack tänker sig att överordnade och underordnade satser har samma grundläggande struktur, vilket innebär att också underordnade satser har ett finitdrag och ett kantdrag i C. I underordnade satser som exemplen i (2:12) är det subjunktionerna som matchar finitdraget i C.

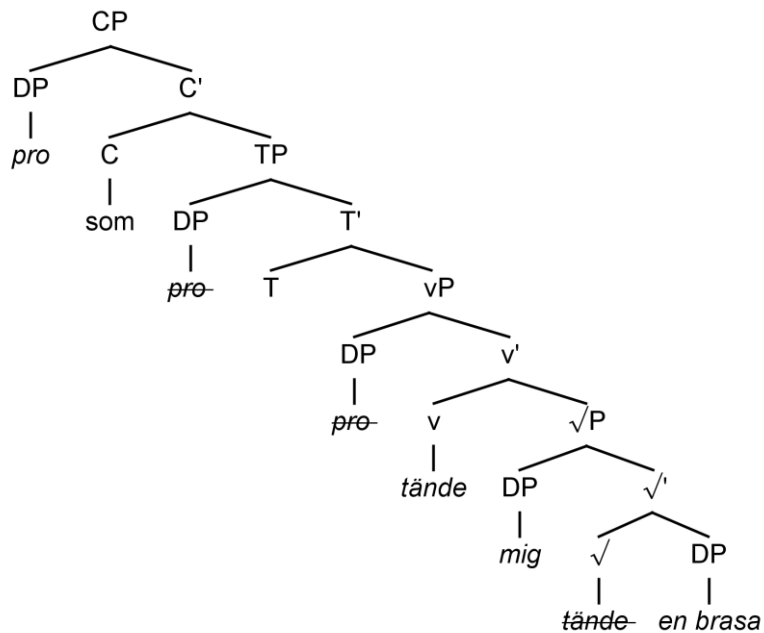
- (2:12) a. Jag upptäckte [att Kjell tände mig en brasa]
b. Kjell [som tände mig en brasa]

Strukturen för dessa underordnade satser ser ut som följande:

(2:13)

(2:14)

Eftersom subjunktionen matchas mot finitdraget stannar verbet kvar i v. Kantdraget elimineras av ett osynligt *det* i *att*-sats: *Jag trodde (det) att Kjell tänkte mig en brasa*. I en *relativsats* är det ett osynligt

pronomen *pro* som eliminerar kantdraget. *pro* är ett underförstått pronomen som har samma syntax och semantik som vanliga personliga pronomen. I en relativsats har *pro* korreletet som sin antecedent och *pro* har den funktionen i relativsatsen som korreletet skulle haft om det hade sin basposition i relativsatsen. I en sats som (*Kjell*) *som tänkte mig en brasa* förbinds *pro* i Spec-vP där det fungerar som argument till verbet. Sedan flyttar *pro* upp till Spec-TP för att sedan ta sig vidare upp till Spec-CP.

I de fall där subjunktionen stryks tänker sig Platzack, med hänvisning till Pesetsky & Torrego 2001, att bisatsens subjekt flyttar upp till Spec-CP och eliminerar finitdraget i C. Det innebär att osynligt *det* inte längre finns med i strukturen (2:15a), eller *pro* om vi har att göra med en relativsats (2:15b):

- (2:15) a. (Jag trodde) [_{CP} han [_C] [_{TP} ~~han~~ [_T] [_{VP} ~~han~~ t_{järade} bryggan]]]
 b. (båten) [_{CP} vi [_C] [_{TP} ~~vi~~ [_T] [_{VP} ~~vi~~ t_{järade} *pro*]]]

2.5 Satsvärdiga argument

Som Platzack (2010:197) påpekar är satsvärdiga argument möjliga i alla de tre argumentpositionerna; bisatsen i (2:16a) står i Spec-vP, i (2:16b) står bisatsen i Spec-vP och i (2:16c) står den i rotkomplementet.

- (2:16) a. *Att han kom* orsakade mycket bekymmer.
 b. *Att han är legitimerad sjuksköterska* tillmäter vi stor betydelse.
 c. Han bad henne *att öppna fönstret*.

Som vi tidigare sett är det draget $-\phi$ hos *v* som gör att verbet kan ta DP som argument. Detta tyder på att även satser kan ha nominala egenskaper, ett förhållande som Platzack formaliserar genom att tillskriva CP draget E, som står för entitet. Om jag förstår Platzack rätt så får CP detta drag genom finitdraget i C som förankrar yttrandet i talarens här nu, vilket gör det möjligt för oss att identifiera och referera till den aktion som satsen uttrycker. I så fall är det kanske något missvisande att formalisera satsers nominala egenskaper med draget E, snarare låter det sig göras med hjälp av särdraget *f*. Hur det än är med den saken så kan varken E eller *f* ensamt matcha $-\phi$ hos *v*; till det krävs ett evaluerat drag ϕ . Enligt Platzack (*ibid.*) får *att*-satser sitt ϕ -drag från ett osynligt (och ibland synligt) *det* i Spec-CP som gör att verbet kan fungera som argument: *Jag trodde (det) att hon var stum*. Utan att ge några argument för det antar han också att *vi* i infinitivfraser som används som argument har ett osynligt *det* som kombineras med infinitivmärket: *Jag funderar på (det) att börja motionera*. En konsekvens av detta resonemang är att det också finns ett osynligt *det* i andra satsargument: *Jag frågade (det) om han ville*

gå på balen med mig. Hur det än är med detaljerna kring denna aspekt av satsvärdiga argument kommer jag att följa Platzack och anta att satsargument rimligen har φ -drag som matchas mot det icke-evaluerade draget i v.

2.6 A-positioner och A-bar-positioner

Den generativa grammatiken brukar skilja mellan två slags positioner för fraser: A-positioner och A-bar-positioner. Enligt Platzack (2010:93ff) utgörs A-positioner av argumentpositioner. Exempel på A-positioner finner vi hos komplementet till v, Spec-VP, Spec-vP och Spec-TP. Dessa positioner karakteriseras av att led förbinds dit för att matcha huvudets icke-evaluerade drag. A-bar-positioner däremot är inte specificerade för argument utan omfattar adjungeringar och kantdrag. A-bar-positioner finner vi således i Spec-CP och i adjungerade positioner, som negationsfrasens adjungering till vP.

Platzack (*ibid.*) tar upp att utmärkande för en A-bar-position är att ett led i en A-bar-position endast kan flytta till en annan A-bar-position. I (2:17) ser vi att adjungeringen *igår* som förstförbinds i en A-bar-position inte kan flytta till Spec-TP men väl till Spec-CP.

- (2:17) a. *[_{CP} Lyckades [_{TP} igår [_{VP} Kalle klara skrivningen ~~igår~~]]]
 b. [_{CP} igår lyckades [_{TP} Kalle [_{VP} ~~Kalle~~ klara skrivningen ~~igår~~]]]

När det däremot kommer till led i A-positioner kan dessa flytta både till andra A-positioner samt A-bar-positioner. I (2:18) ser vi att leDET *den här boken*, som förstförbinds i rotkomplementet i vP, en A-position, dels kan flytta till A-positionen i Spec-TP och dels till A-bar-positionen i Spec-CP.

- (2:18) a. [_{CP} Har [_{TP} den här boken [_{VP} sålt ~~den här boken~~ bra]]]
 b. [_{CP} Den här boken har [_{TP} han [_{VP} ~~han~~ köpt ~~den här boken~~]]]

En ytterligare skillnad mellan A-positioner och A-bar-positioner som Platzack påpekar är att vi kan göra satsfläta genom att flytta ut ett led ur en objektsbisats (A-position), men att en sådan flytt inte är möjlig när bisatsen är en adjungerad bisats (A-bar-position):

- (2:19) a. Den här boken bad jag Erik [att han skulle läsa ~~den här boken~~]
 b. *Den här boken störde jag Erik [när han skulle läsa ~~den här boken~~]

I exempel (a) finns en *att*-sats som verbet tar som argument. Då är det möjligt att extrahera objektet från den underordnade *att*-satsen och topikalisera leDET i den överordnade satsen. I exempel (b) är den

underordnade satsen en adjungerad adverbisats, och då är extraktion inte möjlig.

2.7 EPP-kongruens

Tidigare i kapitel 2.2 om särdragsmatchning tog jag upp att ett icke-evaluerat särdrag märkt EPP betyder att matchningen måste bli synliggjord. Det sker genom att ledet med det evaluerade draget förbinds i huvudet eller i specificeraren till huvudet som har det icke-evaluerade draget. I den generativa grammatiken brukar man tala om att sonden och dess mål kongruerar. Matchningen innebär nämligen att målet ger värde åt det icke-evaluerade draget och eftersom EPP betyder att matchningen ska synliggöras så får kongruensen synlig form. Ett exempel på EPP-kongruens finns i engelskan, där verbet böjs i numerus och person beroende på subjektet. Det heter ju *she is* men *they are* och *I am*. Denna kongruens kommer av att $-\varphi^{EPP}$ i T kongruerar med subjektet och subjektet ger värde åt det icke-evaluerade draget φ , som ju bland annat står för numerus och person (species) (jfr. Adger 2003:220). Även i äldre svenska fanns synlig kongruens mellan subjekt och verb; t.ex. hette det *du tog* men *de togo*. Dagens svenska saknar emellertid synlig kongruens mellan verbet och subjektet. Då kan man ju fråga sig om det beror på att T inte är märkt EPP i svenskan? Jag tror inte det; bara för att olika kongruensformer har sammanfallit till en form innebär inte det att den återstående kongruensformen upphört att vara en kongruensform. När språket skiljer mellan singular kongruensform (*du tog*) och plural kongruensform (*de togo*) så är *tog* således fortfarande en kongruensform även efter att verbformerna sammanfallit.

Ett argument som Platzack (2010:96) för fram för att vi har subjekt-verb-kongruens i svenskan, trots att det inte syns, är att det finns synlig subjekt-verb-kongruens i de flesta av världens språk, t.ex. i isländskan.

- (2:20) a. Tökum við bókina?
tar-1pl vi boken
b. Takið þið bókina?
tar-2pl ni boken

När ett drag (åter)förbinds till strukturen på grund av EPP innebär det således att sonden och målet kongruerar. Denna kongruens kan vara synlig, som kongruensen subjekt-verb i isländskan, och mindre uppenbar som subjekt-verb-kongruensen i svenskan.

2.8 Satsens faser

Idén om faser innebär att beräkningen av satsens struktur av ekonomiska skäl sker cykliskt i faser istället för att talaren processar hela satsen på en gång. Satsstrukturen omfattar två faser, dels vP och dels CP/TP. När T kopplas till vP stängs vP-fasen. Om ett led i vP har en funktion att fylla i nästa fas måste den antingen befinna sig i fasens huvud v, i Spec-vP eller vara adjungerad till vP (Platzack 2010:85). Chomsky (2001:13) kallar detta villkor Phase Impenetrability Condition (PIC). Platzack (*ibid.*) återger villkoret på svenska: "För en fas HP med huvudet H gäller att komplementet till H inte är tillgängligt för operationer initierade av närmast högre fas. Däremot är H och kanten (*edge*) av HP tillgängliga för sådana operationer".

Detta innebär att i en satsfläta som *Den boken undrar jag när han skrev* måste det topikaliserade ledet *den boken* ta sig upp genom en flyttkedja som använder sig av den övre delen av fashuvudena v och C som flykthål:

(2:21) [_{CP1} **den boken** undrar jag [_{VP1} ~~den boken~~ [_{VP1} jag undrar [_{CP2} ~~den boken~~ när han [_{VP2} ~~den boken~~ [_{VP2} han skrev ~~den boken~~]]]]]]

Vi kan titta närmare på flyttkedjan genom den underordnade satsens faser, CP₂ och vP₂. Ledet *den boken* förbinds i rotkomplementet i vP₂. För att ta sig vidare upp i strukturen måste det ta sig ut ur vP₂-fasen genom att flytta upp ovanför v. I Spec-vP₂ står redan subjektet och därför verkar det inte som att ledet flyttar upp ovanför v p.g.a. ett kantdrag. Istället antar jag att ledet adjungeras till vP₂.

(2:22) [_{CP2} ~~den boken~~ [_{CP2} när [_C] [_{TP} han [_T] [_{VP2} ~~den boken~~ [_{VP2} han [_v skrev] [_{DP} ~~den boken~~]]]]]]]]

Som vi ser i skissen ovan står det bisatsinledande ledet *när* i Spec-CP₂. Därför antar jag att *den boken* även adjungeras till CP₂.

För att *den boken* ska kunna flytta ut ur den överordnade satsens vP₁-fas adjungeras ledet till vP₁. Därifrån kan den flytta vidare upp till Spec-CP₁ och eliminera kantdraget.

(2:23) [_{CP1} **den boken** [_C undrar] [_{TP} jag [_T] [_{VP1} ~~den boken~~ [_{VP1} jag [_v undrar] [_{CP2} ~~den boken~~ när han skrev]]]]]]]]

2.9 Polaritetslicensering

Platzack (2010:112f) påpekar att s.k. polaritetsuttryck (*någonsin, ens, ett rött öre*) inte kan sättas ut hur som helst. T.ex. blir satsen ogrammatisk när polaritetsuttrycken sätts in i jakande påståendesatser.

- (2:24) a. *Han läste någonsin den här boken.
 b. *Han reste ens till Köpenhamn.
 c. *Han fick ett rött öre.

Polaritetsuttryck kan bara förekomma om de c-kommanderas av en s.k. licensator, t.ex. ett negativt element eller en frågeoperator⁴.

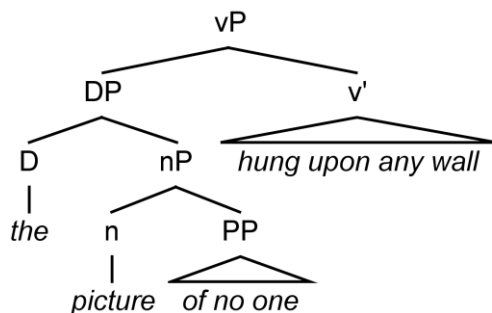
- (2:25) a. (Q) Läste han någonsin den här boken?
 b. Han reste **aldrig** ens till Köpenhamn.
 c. Han fick **inte** ett rött öre.

För att licenseringen ska fungera måste alltså licensatorn c-kommendera polaritetsuttrycket. Detta kriterium illustrerar Adger (2003:121) bland annat genom det ogrammatiska exemplet i (2:29).

- (2:26) *the picture of no one hung upon any wall

Här är det ledet *no one* som har möjlighet att licensera polaritetsuttrycket *any*. Det fungerar i vanliga fall: *no one wanted any cake*. Att konstruktionen inte är grammatisk i (2:26) beror på att *no one* inte c-kommenderar polaritetsuttrycket, vilket vi ser i trädet nedan.

- (2:27)

Trädet visar att *no one* är alldeles för inbäddat för att c-kommendera polaritetsuttrycket. Det enda som

⁴ En vedertagen analys är att det finns en frågeoperator Q i Spec-CP som markerar satsen som fråga (se Platzack 2010:111f):

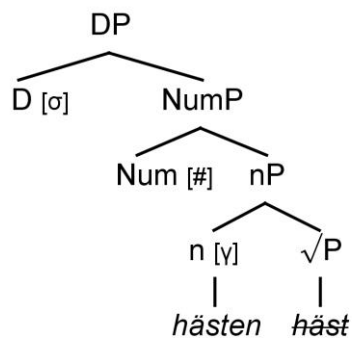
(i) [_{CP} Q [_C tog [_{TP} han [_T [_{VP} tog bollen]]]]]

ledet c-kommenderar från sin position är prepositionshuvudet. Således blir licensering inte möjlig.

2.10 DP-strukturen

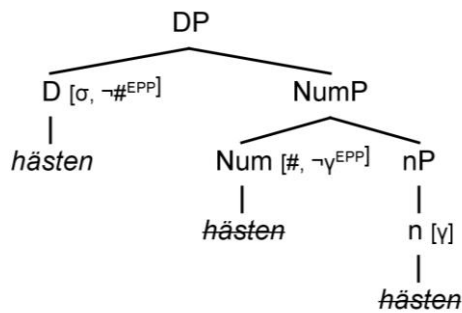
Gällande DP-strukturen kommer jag följa den analys som Platzack (2010:233-248) lägger fram. Enligt den analysen består en DP av den lexikala delen nP, som utgörs av ordklassmarkören n och roten \sqrt{P} som förbinds. Denna lexikala del är sedan förbunden med två funktionella kategorier, dels Num som svarar mot numerus och dels D som svarar mot species (definithet). I n finner vi ett genusdrag (γ), i Num ett numerusdrag (#) och i D ett speciesdrag (σ).

(2:28)

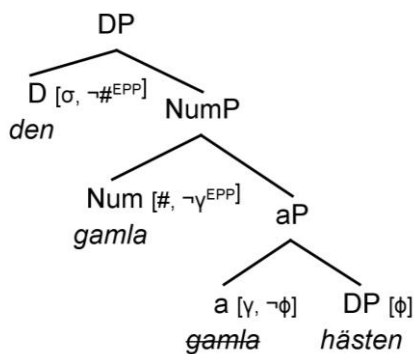
I ett substantiv som *hästen* genereras ordklassmarkören *-en* i n och kommer med ett inherent genusdrag. I Num finns ett icke-evaluerat genusdrag märkt EPP som får substantivet att flytta upp till Num, leden kongruerar och både numerus och genus uttrycks genom den efterställda artikeln. Även D har ett EPP-drag bestående av ett icke-evaluerat numerusdrag $-\#^{EPP}$ som gör att substantivet flyttar till D och kongruerar med D. Därmed kommer den efterställda artikeln uttrycka både genus, numerus och species. DP-strukturen kommer hädanefter redovisas utan rotfrasen.

(2:29)

I konstruktioner med dubbel definithet, *den gamla hästen*, är en vedertagen analys att adjektivet är inbyggt i substantivfrasen och delar funktionella kategorier med denna. Detta får till följd att adjektivet blockerar substantivet i nP från att flytta vidare upp i strukturen. Istället är det adjektivet som genom ett inherent genusdrag⁵ matchas mot Num och flyttar upp. I D genereras en framförställd artikel till följd av att substantivet inte kan flytta upp, en artikel som matchas mot numerusdraget $\neg\#^{EPP}$ (jfr. framför allt Platzack (2010:244f) men också Delsing (1993:124-134) och Julien (2005:26ff)).

(2:30)

Trädet ovan är den analys som Platzack (*ibid*) lägger fram för fraser med dubbel definithet. Som vi ser utifrån trädet kommer substantivet med en DP-projektion, vilket då tyder på att samtidigt som adjektivet och substantivet delar funktionella kategorier så utvecklar substantivet ytterligare en DP-projektion med egna funktionella kategorier. Adjektivet tar substantivet som argument, en projektion som är möjlig genom att adjektivet har draget $\neg\phi$, vilket triggar substantivet att förbindas i komplementet till a-

⁵ Platzack tänker sig att detta inherent genusdrag visar sig vid kongruensbrott med substantivet: *statsrådet var sjuk, promenader är nyttigt*.

huvudet.

När det kommer till determinativa pronomen, som demonstrativen *den (mannen)*, följer jag Adgers (2003:244-256) analys att dessa står i D. Substantivet finner vi då i n. I sin analys utgår Adger ifrån engelskan:

(2:31) [DP [D that [nP [n horse]]]]

För svenskans del blir följderna av denna analys att substantivet + den efterställda artikeln stannar kvar i n.

(2:32) [DP [D den [nP [n hästen]]]]

En berättigad fråga är hur det kan komma sig att substantivet utgör en DP i *den gamla hästen* men en nP i *den hästen*. Det tycks ha att göra med att substantivet i *den gamla hästen* är ett argument till adjektivet, och som vi sett vill det till en DP för att ett led ska kunna fungera som argument. Jag utesluter emellertid inte att även substantivet i *den mannen* är en DP. I den här uppsatsen kommer jag dock utgå ifrån att substantivet står i n.

En vanlig analys av demonstrativer i svenskan är annars att de har sin plats i Spec-DP (se t.ex. Platzack 2010:246). Ett stöd för det är att en demonstrativ kan föregå den framförställda artikeln: *dessa de vackra hästarna*. Enligt min mening finns det dock motexempel på att demonstrativer står i Spec-DP i svenskan. Det är nämligen inte bara möjligt att ha en demonstrativ som föregår den framförställda artikeln. Vi kan ha två: *hon den där den nya professorn*, där både *hon* och *den där* utgör demonstrativer. Eftersom ett huvud bara kan ta en specificerare måste detta innebära att demonstrativer inte alls behöver ha sin plats i Spec-DP.

När jag tillämpar DP-strukturen fortsättningsvis kommer jag ofta utelämnat NumP och endast redovisa med nP och DP, för enkelhetens skull.

2.11 De kontextuella kategorierna C och D

Enligt Platzack (2010:77, 98, 129, 238) finns det en betydande likhet mellan den högsta kategorin C och den högsta kategorin D; i egenskap av högsta funktionella kategorier har de kontextanknytande egenskaper. Finitdraget i C förankrar yttrandet i diskursen, i talarens här och nu, vilket gör att information kan förmedlas till och från kontexten genom C och dess projektion CP. Exempel på konsekvenser som detta får är att det blir möjligt att identifiera och referera till den aktion som yttrandet återger. Det blir också möjligt att bedöma sanningsvärdet hos en proposition, eftersom det

går att relatera till den punkt i rummet och tiden som satsen uttrycker. Platzack menar att D och dess speciesdrag σ har en liknande funktion; dels uttrycker den närvaron av bestämd eller obestämd form och dels förankrar den DP i diskursen vilket medför att referenten pekats ut, d.v.s. att talaren och lyssnaren är överens om, eller tror sig vara överens om, vilket slags referent som DP återger.

Den analys av restriktiva relativkonstruktioner som jag senare ska föreslå kommer att stödja denna tanke om en kontextanknytande D-domän, eftersom det verkar som att den restriktiva satsen, som är nödvändig för att peka ut referenten, förbinds i Spec-DP som argument till D.

2.12 Promoveringsanalys eller standardanalys

I analyser av relativkonstruktioner kan man utgå ifrån en promoveringsanalys eller en standardanalys. En promoveringsanalys innebär att korrelatet genereras i relativsatsens vP för att sedan flytta upp i strukturen. En sådan analys framför Kayne (1994). Enligt honom har D-huvudet CP i sitt komplement medan nP genereras i relativsatsens vP för att sedan flytta upp till Spec-CP. Vi kan skissera hans analys enligt följande:

(2:33) [DP [D the] [CP [NP picture [C that] [Bill saw picture]]]]

Som vi ser i exemplet realiseras den bestämda artikeln i D i engelskan. För svenskans vidkommande, vars artikel genereras i n och flyttar upp till D tillsammans med substantivet, innebär Kaynes analys rimligen att substantivet + den efterställda artikeln har sin bas i vP, flyttar upp till Spec-CP och sedan vidare upp till D. I Spec-CP lämnar nP en kopia efter sig:

(2:34) [DP [D bilden] [CP [NP ~~bilden~~ [C som] [VP Bill såg ~~bilden~~]]]]

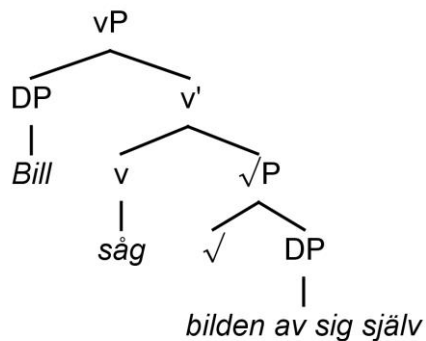
Det kanske starkaste argumentet för en promoveringsanalys är att korrelatet kan innehålla en reflexiv vars antecedent befinner sig i relativsatsen. I exemplet är det *Bill* som är antecedenten och *himself* som är reflexiven:

(2:35) the picture of himself that Bill saw

Anledningen till att denna konstruktion är ett argument för promoveringsanalysen är att en vedertagen analys gör gällande att en reflexiv måste c-kommanderas av sin antecedent för att kunna ges mening; se t.ex. Platzack (2010:57) och Adger (2003:118). Eftersom antecedenten står i relativsatsen är det rimligt att också analysera reflexiven som genererad i relativsatsen. Viktigt att påpeka är att antecedenten

inte behöver c-kommendera reflexiven vid realiseringspunkten, t.ex. är det ju möjligt för reflexiven att topikaliseras till Spec-CP: *bilden av sig själv såg Bill aldrig*. Däremot måste antecedenten c-kommendera reflexiven när leden förstförbinds i vP, som i exempel (2:36) där reflexiven i korrelatet förbinds i relativsatsens rotkomplement och antecedenten i Spec-vP.

(2:36)

Om det då är möjligt att konstruera relativkomplex där reflexiven står i korrelatet och antecedenten i relativsatsen tyder det på att korrelatet faktiskt genereras i relativsatsens vP för att sedan flytta upp i strukturen.

Men som Platzack (2000) påpekar ska vi kunna förutsäga en reflexiv om korrelatet genereras i relativsatsen, och som han visar är detta inte möjligt. Ett av hans exempel återger jag nedan:

(2:37) *Var la du brevet från sin lärare som Sara fick igår?

Platzacks exempel tyder således på att korrelatet inte alls genereras i relativsatsen, utan har en till relativsatsen extern position.

Ett annat argument som jag vill föra fram för att korrelatet inte genereras i relativsatsen är att vi kan samordna två relativsatser med varandra men vi kan endast ha med ett korrelat, och då är ju frågan vart det andra korrelatet tagit vägen i ett exempel som (2:38). Det består av en restriktiv sats som följs av en icke-restriktiv sats.

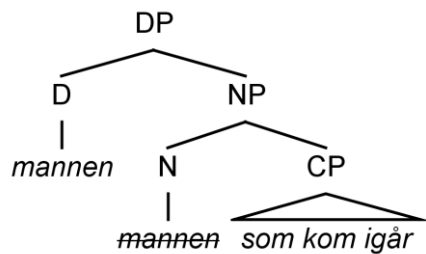
(2:38) den man som styr vårt land, som för övrig åkte till Kenya häromdagen

Eventuellt skulle en promoveringsanhängare kunna låta korrelatet flytta mellan relativsatserna. Det finns dock ett problem med en sådan lösning. Som min analys kommer visa har vi skäl att definiera

icke-restriktiva relativsatser som adjungeringar, bl.a. därför att de inte tillåter led att flytta ut från satsen. Eftersom led inte flyttar ut ur icke-restriktiva relativsatser verkar det inte heller rimligt att ett korrelat som genereras i relativsatsen skulle göra det. Om promoveringsanalysen är korrekt bör det således finnas två korrelat i konstruktioner med samordnade relativsatser, men det finns inte två korrelat. Alltså kan vi dra slutsatsen att promoveringsanalysen är felaktig.⁶ I min analys kommer jag istället utgå ifrån den s.k. standardanalysen, som innebär att korrelatet genereras i en DP utanför relativsatsen.

Exempel på en standardanalys finner vi hos Platzack (2000). Enligt hans analys av restriktiva relativsatser genereras substantivet i N och CP står i komplementet till N.⁷

(2:39)

Jag kommer att ge en utförligare presentation av Platzacks analys i kapitel 4. Först ska vi gå igenom skillnader mellan restriktiva och icke-restriktiva konstruktioner.

⁶ Ett annat argument för att korrelatet är bisatsexternt är att det verkar konstigt att en nP kan fungera som argument i relativsatserna. Det brukar ju krävas en DP för att kunna fungera som argument: I saw *(the) man; jag såg *(en) man.

⁷ Som vi tidigare sett i kapitel 2.1 utgår jag ifrån en analys där substantivet bildas genom operationen förbind mellan ordklassamarkören n och roten v. Eftersom Platzack (2000) inte tar hänsyn till någon rot finns det inget litet n i strukturen.

3 Skillnader mellan konstruktionerna

Jag kommer nu ta upp skillnader mellan restriktiva och icke-restriktiva konstruktioner, skillnader som en minimalistisk analys bör sträva efter att kunna förklara.

3.1 Semantisk skillnad

Som redan nämnts inledningsvis är en utmärkande skillnad mellan restriktiva och icke-restriktiva konstruktioner att relativsatsen är nödvändig för utpekande av referenten i det restriktiva fallet, medan relativsatsen i det icke-restriktiva fallet tillför parentetisk information till en redan utpekad referent. I exempel (3:1a) ser vi att nominalfrasen inte kan peka ut en referent utan den restriktiva relativsatsen, och i exempel (3:1b) ser vi att korrelatet i icke-restriktiva konstruktioner kan peka ut referenten på egen hand.

- (3:1) a. den cigarr *(som min far alltid rökte)
b. min far (som alltid rökte kubaner)

Den parentetiska ställningen hos icke-restriktiva relativsatser visar sig också genom att vi kan utvidga den icke-restriktiva satsen med satsadverbial som *för övrigt*, se (3:2a), men inte i den restriktiva relativsatsen eftersom den tillför nödvändig information (3:2b):

- (3:2) a. min far, som för övrigt alltid rökte kubaner
b. den cigarr som min far (*för övrigt) alltid rökte

Eftersom den restriktiva konstruktionen är nödvändig för att frasen ska kunna peka ut en referent kan vi säga att korrelatet är beroende av den restriktiva relativsatsen för att fullborda sin betydelse, medan korrelatet i icke-restriktiva konstruktioner fullbordar sin betydelse oberoende av relativsatsen.

3.2 Efterställd artikel

I svenskan är efterställd artikel vanligtvis obligatorisk på substantivet när det står i bestämd form:

(3:3) Han låg i *säng*(-en)*.

Artikelsuffixet kan inte strykas vare sig substantivet föregås av ett demonstrativt pronomen (3:4a) eller av framföreställd artikel (3:4b).

- (3:4) a. Han låg i *den säng*(-en)*.
b. Han låg i *den vita säng*(-en)*.

Utelämning av efterställd artikel är dock möjlig i nominalfraser som (3:4) ovan när de förbinds med en restriktiv relativsats. Det ser vi här:

- (3:5) a. *den säng(-en)* som står därborta
b. *den vita säng(-en)* som står därborta

Däremot är det inte möjligt att utelämna de efterställda artiklarna när korrelatet föregår en icke-restriktiv relativsats:

- (3:6) a. *den säng*(-en)*, som för övrigt knarrar
b. *den vita säng*(-en)*, som för övrigt knarrar

3.3 Satsflätor

En annan skillnad mellan relativsatserna är, som Engdahl (1997) påpekar, att restriktiva konstruktioner tillåter satsflätor – d.v.s. konstruktioner där ett argument från relativsatsen flyttat ut och topikaliserat den överordnade satsens Spec-CP – medan de icke-restriktiva konstruktionerna inte tillåter det. I (3:7) ger jag exempel på satsflätor ur en restriktiv relativsats och i (3:8) visas exempel på satsfläta ur en icke-restriktiv relativsats, som blir ogrammatisk.

- (3:7) a. *Den här teorin* beundrar jag *de studenter som förstår*.
Jfr. Jag beundrar *de studenter som förstår den här teorin*.
b. *Den klockan* känner jag *gubben som tillverkar*.

Jfr. Jag känner *gubben som tillverkar den klockan*.

(3:8) a. **Den här teorin* känner jag *Kajsa, som la fram*.

Jfr. Jag känner *Kajsa, som la fram den här teorin*.

b. **Den klockan* känner jag *Kajsa, som för övrigt tillverkar*.

Jfr. Jag känner *Kajsa, som för övrigt tillverkar den klockan*.

Vi skulle kunna formulera denna skillnad som att det finns en öppen relation mellan den överordnade satsen och den restriktiva relativsatsen som gör att relativsatsens objekt kan extraheras och topikaliseras matrisens fundament. I icke-restriktiva relativsatser verkar då relationen till matrisen istället ha en sluten karaktär; de är att betrakta som syntaktiska öar när det kommer till extraktion.

3.4 Polaritetslicensering

Polaritetslicensering mötte vi i kapitel 2.9. Kortfattat innebär det att förekomsten av polaritetsuttryck som *någonsin* är beroende av närvaron av ett annat element, en licensator som c-kommenderar polaritetsuttrycket. En licensator kan vara ett negativt element som *aldrig*:

(3:9) Att han **aldrig** någonsin kan städa undan efter sig!

Utan detta negativa element blir formuleringen något märklig:

(3:10) *Att han någonsin kan städa undan efter sig!

Ett annat exempel på en licensator är en superlativ som *bästa*:

(3:11) den **bästa** boxaren som jag någonsin mött

Vi kan skilja mellan licensering som sker internt och en licensering som sker externt. En intern licensering innebär att licensatorn och polaritetsuttrycket befinner sig i samma sats:

(3:12) Jag trodde [att hon **aldrig** någonsin skulle vinna].

En extern licensering innebär däremot att licenseringen sker från en position utanför den sats som polaritetsuttrycket står i. Det kan vara ett negativt element som licenserar från den överordnade satsen

och det kan vara en superlativ som licenserar från korrelatet:

- (3:13) a. Jag trodde **aldrig** [att hon någonsin skulle vinna].
b. den **värsta** smörja [som jag någonsin hört]

En egenskap som skiljer restriktiva från icke-restriktiva relativsatser är att extern polaritetslicensering är möjlig i restriktiva konstruktioner, men inte i icke-restriktiva konstruktioner. Det är nämligen möjligt att genom en superlativ licensera *någonsin* i den restriktiva relativsatsen, men inte i den icke-restriktiva konstruktionen.

- (3:14) a. den **bästa** boxare som jag någonsin sett
b. *Europas bästa boxare, som jag för övrigt någonsin sett

Dessa exempel tyder på att vi har en mer sluten relation mellan den icke-restriktiva relativsatsen och den omgivande syntaxen. Samtidigt utgör polaritetslicenseringen in till restriktiva relativsatser ett argument för att vi har att göra med en mera öppen relation mellan den restriktiva relativsatsen och den omgivande syntaxen.

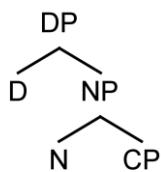
3.5 Fler skillnader

En ytterligare skillnad rör distributionen av *som*, nämligen att utsatt *som* är obligatoriskt i icke-restriktiva relativsatser och i restriktiva subjektivsvarianter (konstruktioner där korrelatet motsvarar ett subjekt i relativsatsen) men optionellt i restriktiva icke-subjektivsvarianter (konstruktioner där korrelatet motsvarar ett objekt eller en rektion i relativsatsen). Någon förklaring till denna distribution kommer inte att ges i uppsatsen. Istället ska vi nu gå över till att se hur de andra empiriska skillnaderna mellan relativkonstruktionerna kan förklaras. Vi börjar med att titta närmare på den analys som Platzack (2000) ger av restriktiva och icke-restriktiva konstruktioner.

4 Platzacks (2000) analys

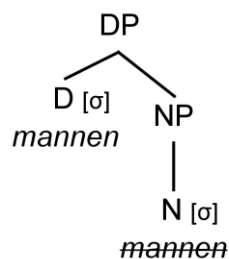
I sin artikel "A Complement-of-N^o Account of Restrictive and Non-Restrictive Relatives. The case of Swedish" presenterar Platzack en analys som utgår ifrån att relativsatsers CP-struktur står i komplementet till N. Platzack tar inte ställning till eventuella led mellan D och N utan utgår ifrån en DP-struktur innehållande huvudena D och N.

(4.1)

Platzack antar också förekomsten av ett starkt speciesdrag σ i D som måste checkas av ett korresponderande speciesdrag⁸, t.ex. av substantivets efterställda artikel. Det artikelförsedda substantivet genereras i N, attraheras av det starka speciesdraget i D och flyttar upp.

(4.2)

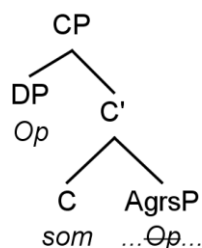

⁸ Skillnaden mellan ett starkt och ett svagt särdrag är jämförbar med skillnaden mellan ett icke-evaluerat särdrag märkt med EPP och ett icke-evaluerat särdrag utan EPP; ett starkt särdrag motsvarar då ett särdrag med EPP och ett svagt särdrag motsvarar ett särdrag utan EPP.

Eftersom Platzack antar att korrelatet inte genereras i relativsatsen, utan i en extern DP, måste det finnas något led som motsvarar korrelatet i relativsatsens VP. Detta för att relativsatsens verb behöver ta sina argument för att den syntaktiska beräkningen ska gå ihop. Därför antar Platzack förekomsten av en osynlig nominal operator, *Op*, som fyller den funktion som korrelatet skulle ha gjort om det genererats i relativsatsen.

Enligt Platzack flyttar operatoren upp till Spec-CP från sin basposition i VP. Subjunktionen *som* genereras i C och vi får då den C-domän hos relativsatser som vi ser i exempel (4:3).⁹

(4:3)

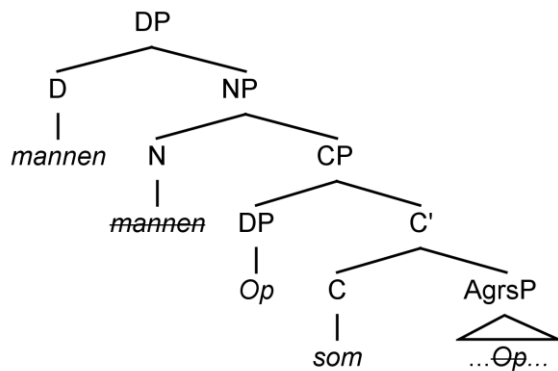
Jag ska nu gå närmare in på Platzacks (2000) analys av restriktiva respektive icke-restriktiva relativsatser. I beskrivningen kommer jag att redogöra för de svar som Platzacks analys skulle kunna ge på uppsatsens frågeställningar som presenterades i kapitel 1.1, d.v.s. vilken förklaring hans analys skulle kunna ge av skillnaderna mellan relativsatserna rörande: semantik, efterställd artikel, satsflätor och polaritetslicensering.

4.1 Den restriktiva strukturen

Platzacks struktur för restriktiva konstruktioner är att relativsatsen står i komplementet till N och att korrelatet genereras i N.

⁹ Värt att påpeka är att frasen som står i komplementet till C, AgrsP, brukar inte längre användas i det syntaktiska trädet och eftersom den egentligen inte fyller någon funktion i Platzacks analys kommer jag inte ge någon redogörelse för den.

(4:4)

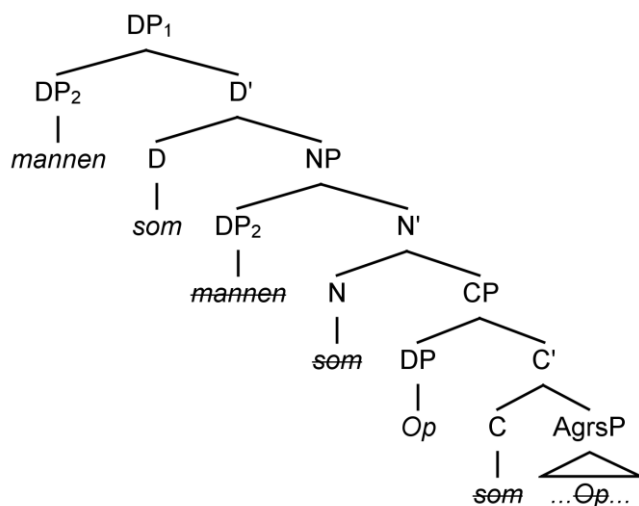

I exemplet ovan utgörs korrelatet av substantivet *mannen*. Den efterställda artikeln på substantivet attraheras av det starka speciesdraget i D och N flyttar upp till D. I CP flyttar operatoren *Op* upp från verbfrasen till Spec-CP och *som* genereras i C.

4.2 Den icke-restriktiva strukturen

Platzack lägger fram följande struktur för den icke-restriktiva konstruktionen.

(4:5)

Till skillnad från den restriktiva strukturen genereras inte korrelatet i N, utan i en egen inbäddad DP₂ i Spec-NP. N är följaktligen initialt tomt.

När speciesdraget i D söker efter ett korresponderande σ att checkas mot kan det vara rimligt att anta att D finner artikeln i DP_2 , som attraheras till Spec- DP_1 . Men Platzack tänker sig att artikeln i DP_2 är alltför inbäddad för att kunna attraheras av det starka speciesdraget. Istället attraheras subjunktionen *som* av D och flyttar upp i strukturen, först till N och därefter till D.

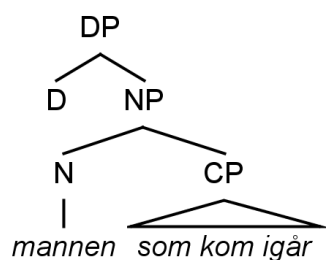
Hur är det då möjligt för en subjunktion att ha det nominala draget σ som behövs för att attraheras av D? Enligt Platzack beror det på att *som* står i spec-huvud-relation med den nominala operatoren, vilket får till följd att leden kongruerar och operatorns nominala egenskaper överförs till *som*, bl.a. draget σ .¹⁰ Före realiseringspunkten föregår korrelatet subjunktionen. Därför finns en sista flytt i strukturen när DP_2 flyttar upp till Spec- DP_1 . Då får vi fram en struktur som den i (4:5) ovan.

4.3 Den semantiska skillnaden

Som vi tidigare sett är den semantiska skillnaden mellan restriktiva och icke-restriktiva konstruktioner att restriktiva relativsatser kommer med nödvändig information för att referenten ska pekats ut medan den icke-restriktiva relativsatsen kommer med parentetisk information om den redan utpekade referenten.

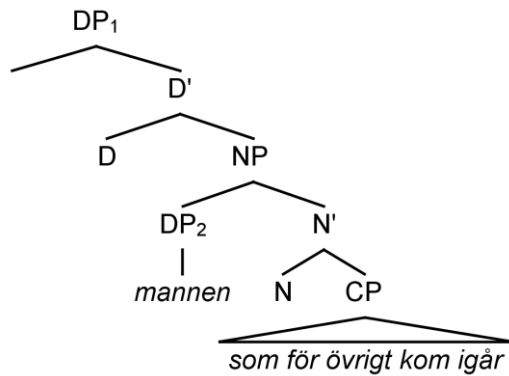
Enligt Platzack återspeglas den semantiska skillnaden även i den grammatiska strukturen: Att korrelatet till restriktiva satser genereras i N medan korrelatet till icke-restriktiva satser genereras i Spec-NP ovanför ett tomt N är det som enligt Platzack lägger grund för tolkningsskillnaderna mellan fraser som *Mannen som kom igår* och *Mannen, som för övrigt kom igår*.

(4:6) Grunden för den restriktiva tolkningen

¹⁰ Vad Platzack tycks syfta på här är tidigare idéer om att det råder ett kongruensförhållande mellan led som står i spec-huvud-relation, vilket möjliggör för egenskaper att överföras (jfr. Platzack 1998:48f). Idag talar man snarare om kongruens som har med särdragsmatchning att göra än att det skulle finnas ett givet kongruensförhållande mellan specificerare och huvud som även visar sig när ett led triggas till specificeraren p.g.a. ett kantdrag (se även kapitel 2.7 som handlar om kongruens på grund av EPP).

(4:7) Grunden för den icke-restriktiva-tolkningen

Vad jag antar att Platzack menar är att när relativsatsen förbinds i korrelatets (N) komplement innebär det en nödvändig relation och relativsatsen blir restriktiv. När relativsatsen däremot står i komplementet till ett tomt N och korrelatet står i Spec-NP så finns förvisso en nödvändig relation mellan N och CP, men inte mellan korrelatet i Spec-NP och relativsatsen i N-komplementet. Det får konsekvensen att relativsatsen blir icke-restriktiv.

4.4 Utelämning av bestämd artikel

Enligt Platzack uttrycker den efterställda artikeln definithet och checkar det starka speciesdraget i D. S.k. fria determinerare som demonstrativen *den (mannen)* och artikeln *den (röda mannen)* checkar däremot inte speciesdraget utan har en expletiv funktion.

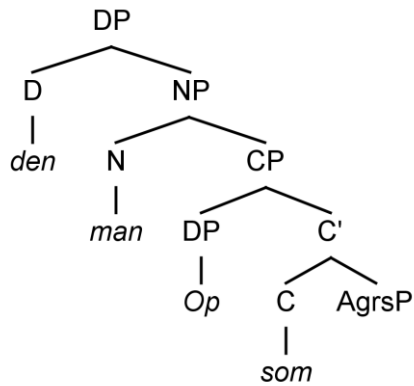
Att den efterställda artikeln checkar D kan vi se genom att det inte går att stryka artikeln, vare sig substantivet kommer ensamt, tillsammans med en fri determinerare eller med en icke-restriktiv relativsats (4:8). I (4:9) ser vi att de fria determinerarna däremot kan strykas. Det är möjligt eftersom det är den efterställda artikeln som checkar D.

- (4:8) a. man*(-nen)
b. den man*(-nen)
c. den röda man*(-nen)
d. den man*(-nen) som för övrigt kom igår
- (4:9) a. (den) mannen
b. (den) röda mannen

Den efterställda artikeln kan emellertid strykas i konstruktioner med restriktiv relativsats: *den man(-*

en) *som kom igår*. Enligt Platzack beror det på att D kan checkas av *som*. I strukturen nedan ser vi att denna checkning är möjlig genom att D c-kommerar *som*.

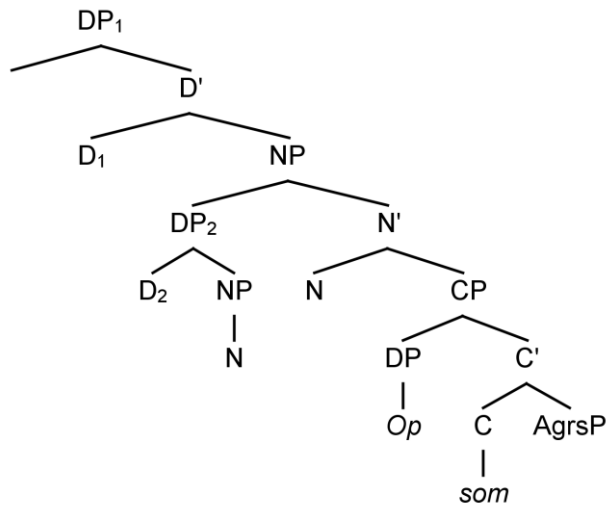
(4:10)

Eftersom vi har att göra med ett starkt speciesdrag borde *som* flytta upp och synliggöra checkningen. Men Platzack tänker sig att den fria determineraren *den* i *den man som* har en expletiv funktion; den lexikaliserar D men checkar inte speciesdraget; vad den däremot gör är att den gör det starka draget svagt och förskjuter checkningen till vad Platzack benämner osynlig syntax, som ju är checkning utan att det korresponderande draget flyttar upp för att synliggöra checkningen. Samma analys ger han konstruktioner med dubbel definithet, *det röda hus(-et) som*. Den framförställda artikeln är en expletiva som lexikaliserar speciesdraget och förskjuter checkningen neråt i strukturen; antingen till den efterställda artikeln eller till *som* i den restriktiva relativsatsen.

Denna möjlighet till strykning av efterställd artikel finns som sagt inte i konstruktioner med icke-restriktiv relativsats. Det beror på att korrelatet kommer i en inbäddad DP vars D-huvud inte c-kommerar relativsatsen. Här utgår jag ifrån ett exempel där korrelatets DP₂ förbundits i Spec-NP:

(4:11)

Som vi kan utläsa av figuren c-kommanderar korrelatets D_2 endast noder i den egna projektionen, d.v.s. NP. Det innebär att D_2 inte kan finna *som* och checkas mot det. Korrelatet måste därför själv innehålla ett speciesdrag som kan checka D_2 .

4.5 Satsflätor

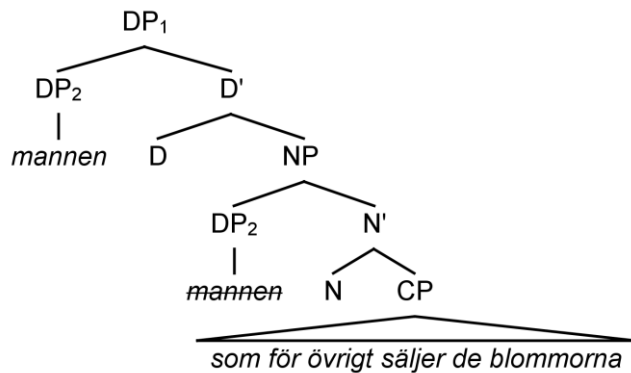
En utmärkande skillnad mellan relativsätserna är att det är möjligt att extrahera ett led från restriktiva relativsätser, men inte från icke-restriktiva relativsätser (se även kapitel 3.3).

- (4:12) a. De blommorna känner jag mannen som säljer ~~de blommorna~~.
b. *De blommorna känner jag mannen, som för övrigt säljer ~~de blommorna~~.

Platzack (2000) antar att led som ska flytta ut från relativsätser måste mellanlanda i Spec-DP, som därmed kommer att fungera som flykthål för det extraherade ledet. Detta antagande implicerar en syn på DP som en fas, i likhet med faser som vP och CP/TP. I kapitel 2.8 diskuterade jag fasbegreppet och där presenterade jag PIC-villkoret, som innebär att om ett led i en fas HP med huvudet H ska ha en funktion att fylla i närmaste övre fas så måste ledet befinna sig i H, Spec-HP eller vara adjungerad till HP när fasen stängs. Om ledet står i komplementet till H är den således inte tillgänglig för operationer i den övre fasen. Av den anledningen kan det tyckas rimligt att Platzack antar att det extraherade ledet måste mellanlanda i Spec-DP innan det flyttar vidare upp till den överordnade satsen.

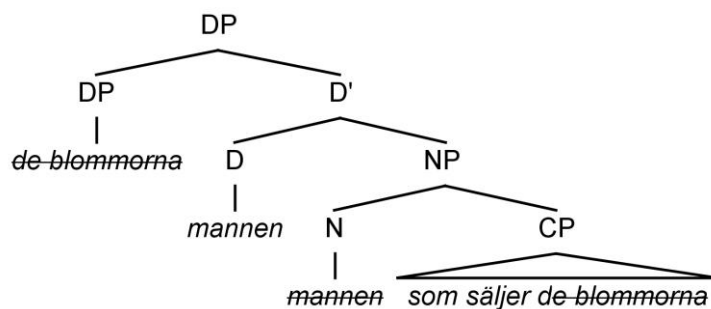
Enligt Platzack kan problemet med att extrahera ett led från den icke-restriktiva relativsatsen förklaras av att korrelatets DP₂ flyttar upp till Spec-DP₁ före realiseringspunkten och blockerar därmed flykt-hålet för andra led att flytta upp i strukturen. Därför är relativobjektet *de blommorna* förhindrad att flytta ut från den icke-restriktiva relativsatsen.

(4:13)

I den restriktiva strukturen finns det inget led i Spec-DP. Då är det möjligt för relativobjektet *de blommorna* att flytta ut från den restriktiva relativsatsen.

(4:14)

4.6 Polaritetslicensering

I kapitel 2.9 tog jag upp begreppet extern polaritetslicensering. Begreppet innebär att det i vissa fall är möjligt att licensera ett polaritetsuttryck från en position utanför den sats som polaritetsuttrycket står

i. Extern polaritetslicensering är möjlig i restriktiva konstruktioner när en superlativ i korrelerat licenserar polaritetsuttrycket *någonsin*.

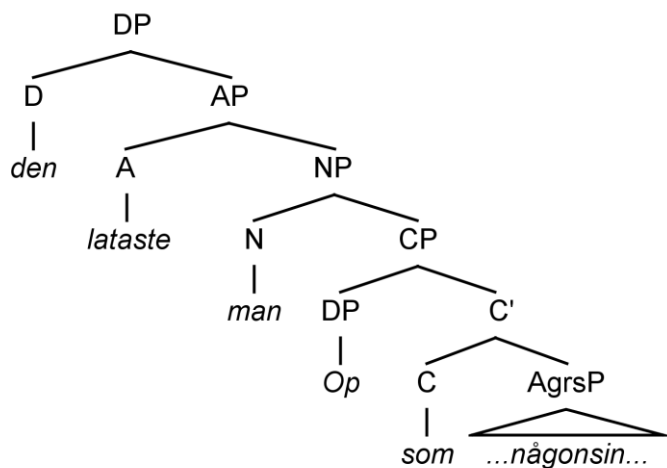
(4:15) den **lataste** man som någonsin gjort lumpen

Extern polaritetslicensering är däremot inte möjlig i icke-restriktiva konstruktioner:

(4:16) *den **lataste mannen**, som för övrigt någonsin gjort lumpen

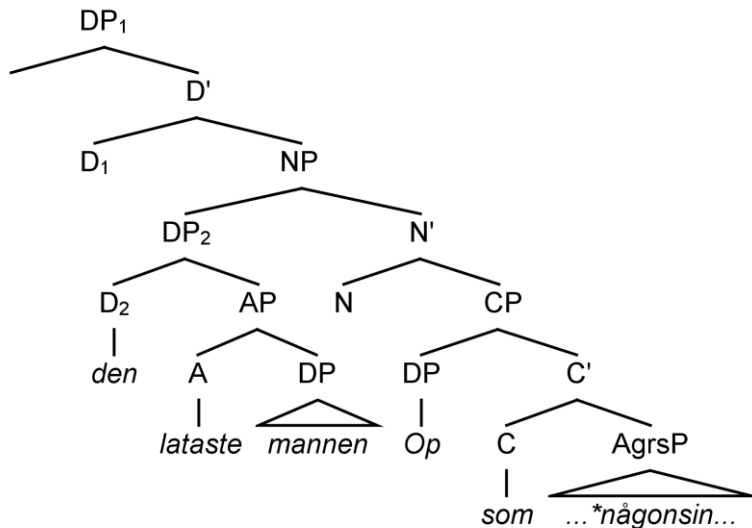
Enligt Platzack kan även denna skillnad förklaras av strukturen hos konstruktionerna. Att en superlativ kan licensera ett polaritetsuttryck i den restriktiva relativsatsen har att göra med att superlativen c-kommenderar polaritetsuttrycket från sin position mellan D och N.

(4:17)

I den icke-restriktiva konstruktionen kommer korrelerat i en inbäddad DP och från den positionen c-kommenderar inte superlativen relativsatsen och kan därmed inte heller licensera polaritetsuttrycket.

(4:18)

4.7 Problemen med Platzacks (2000) analys

Även om Platzacks (2000) analys är koherent och genomtänkt finns det problem med den, problem som är tillräckligt stora för att överge analysen och föreslå en ny.

Enligt Platzack har både den restriktiva och den icke-restriktiva relativsatsen sin plats i komplementet till N. Det får konsekvensen att båda relativsatserna står i en A-position. Som vi såg i kapitel 2.6 är en skillnad mellan A-positioner och A-bar-positioner att det är möjligt att konstruera satsflätor ur satser som står i en A-position, men inte ur satser som står i en A-bar-position. Exemplet i (4:18) visar att det går att extrahera led ur satsargument som står i A-position. Exemplet i (4:19) visar att vi däremot inte kan extrahera led ur satsadjungeringar som står i en A-bar-position; konstruktionerna blir ogrammatiska.

(4:18) a. Den bilen har jag alltid undrat när hon ska skrota ~~den bilen~~.

b. Den klockan trodde jag att hon hade snott ~~den klockan~~.

(4:19) a. *Giftet varnade jag honom när han tänkte ta ~~giftet~~.

b. *Min penna slog jag honom för att han tagit ~~min penna~~.

En av de utmärkande skillnaderna mellan restriktiva och icke-restriktiva relativsatser är just att det är möjligt att konstruera satsflätor ur restriktiva relativsatser, men inte ur icke-restriktiva relativsatser. I

(4:20a) har vi en restriktiv konstruktion och i (4:20b) en icke-restriktiv.

- (4:20) a. Den bilen känner jag mannen som importerar ~~den bilen~~.
b. *Den bilen känner jag Jeanette som importerar ~~den bilen~~.

Att det går att extrahera ur restriktiva satser men inte ur icke-restriktiva, tyder då på att relativsatserna inte alls står i samma syntaktiska position. Istället verkar det som att den restriktiva relativsatsen står i en A-position medan den icke-restriktiva relativsatsen står i en A-bar-position. Då är det inte rimligt att anta att både den restriktiva och den icke-restriktiva relativsatsens CP-struktur står i komplementet till N, som är en A-position.

Ytterligare en invändning mot Platzacks analys rör hans förklaring av att det inte går att extrahera led ur den icke-restriktiva relativsatsen eftersom korrelatets DP₂ flyttar upp till Spec-DP₁ och blockerar flykthålet. I kapitel 2.8 såg vi att det är möjligt för topikaliserade led att ta sig ut ur faser både genom att flytta till specificeraren till fashuvudet eller att adjungeras till en position ovanför fashuvudet. Därför förstår jag inte riktigt varför korrelatets DP₂ skulle blockera led från att flytta ut; det är ju fortfarande möjligt att adjungera det extraherade ledet till DP₁.

Min sista invändning har att göra med den påstådda kongruensen mellan den nominala operatoren *Op* och subjunktionen som gör att operatoren överför nominala egenskaper till *som*. Enligt Platzack beror kongruensen på att operatoren och subjunktionen står i spec-huvud-relation med varandra i CP. Som jag tog upp i kapitel 2.7 beror kongruens mellan specificerare och huvud på att huvudet har ett icke-evaluerat drag märkt EPP, som specificeraren evaluerar, och att denna matchning ger upphov till kongruens mellan leden. En sådan kongruens är emellertid inte möjlig mellan ett led i C och Spec-CP; som Platzack (2010:97) påpekar drivs flyttning till Spec-CP av ett kantdrag, och kantdrag har inte med kongruens att göra, utan det enda villkoret för att eliminera kantdraget är att positionen fylls av något som har semantisk innebörd och/eller fonologisk form. Det följer då av denna invändning att inga nominala drag överförs till *som* och att *som* därför inte kan checka speciesdraget i D, åtminstone inte utifrån den premiss som Platzacks analys bygger på.

Jag ska nu föreslå en analys av restriktiva och icke-restriktiva relativsatser som framför allt tar fasta på att relativsatserna står i olika syntaktiska positioner, A-position respektive A-bar-position. Analysen kommer också kunna ge svar på vad det är som gör att vi kan extrahera ett led ur en restriktiv relativsats men inte ur en icke-restriktiv relativsats.

5 Förslag till analys

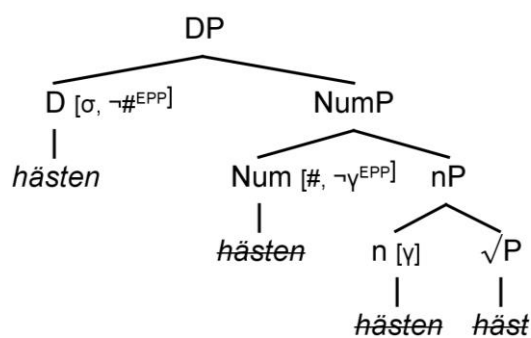
5.1 Teoretiska utgångspunkter

Jag inleder min analys av relativkonstruktioner med att redogöra för de teoretiska antaganden som analysen utgår ifrån. Denna teoretiska grund har tidigare berörts i uppsatsen, framför allt i teorikapitlet 2. Vad jag kommer ta upp är att analysen utgår ifrån den s.k. standardanalysen av relativsatser. Jag kommer också redovisa den DP- respektive CP-struktur som jag utgår ifrån. Dessutom ska jag förklara varför jag antar att det finns ett icke-evaluerat speciesdrag märkt EPP i D-huvudet.

5.1.1 DP-STRUKTUREN

DP-strukturen utgår ifrån den lexikala kategorin nP samt de två funktionella kategorierna Num, som svarar mot numerus, och D, som svarar mot species.

(5:1)

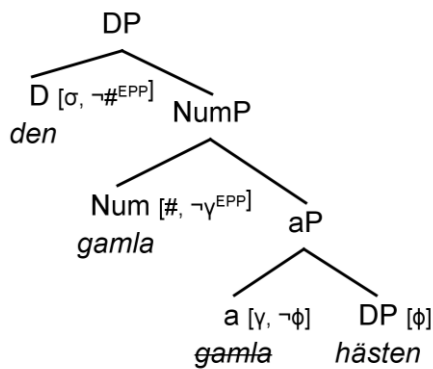
Substantivet bildas i n genom att roten $\sqrt{}$ (*häst*) förbinds med ordklassmarkören n (*-en*). Huvudet n har ett inherent genusdrag γ . Detta drag uttrycks genom den efterställda artikeln. Även numerusdraget # uttrycks med den efterställda artikeln. Det beror på att n kongruerar med Num. Den syntaktiska strukturen förklarar denna kongruens genom att Num bär på ett icke-evaluerat genusdrag märkt EPP, $\neg\gamma^{\text{EPP}}$.

Detta drag flyttar n till Num.

Den efterställda artikeln uttrycker emellertid inte bara genus och numerus, utan även bestämdhet. Detta förhållande kan syntaktiskt förklaras av att D har ett icke-evaluerat numerusdrag med EPP, $\neg\#^{EPP}$, som får Num att flytta upp till D-huvudet och matchas mot det icke-evaluerade draget. På så vis kommer genus, numerus och bestämdhet att realiseras i samma position.

Beträffande konstruktioner med dubbel definitheit, *den gamla hästen*, utgår jag ifrån att adjektivet är inbyggt i substantivfrasen och blockerar substantivets väg upp till D. Istället utvecklar substantivet en ytterligare DP-projektion.

(5:2)

Adjektivet tar således substantivet som argument och flyttar sedan upp till Num för att eliminera det icke-evaluerade genusdraget. Den framförställda artikeln genereras i D och uttrycker både species och numerus.

Även determinativa pronomen, som demonstrativen *den (man som)* analyserar jag som stående i D. Det får följden att substantivet stannar kvar i n.

5.1.2 ICKE-EVALUERAT SPECIESDRAG MÄRKT EPP

I likhet med Platzack (2000) kommer jag anta att det i svenskan finns ett starkt speciesdrag i D, vilket översatt till den terminologi som jag använder mig av innebär att det i D finns ett icke-evaluerat speciesdrag märkt EPP, $\neg\sigma^{EPP}$ (se början av kapitel 4 samt fotnot 6 i samma kapitel). Att exemplen i (5:3) är ogrammatiska kan förklaras av det icke-evaluerade speciesdraget som inte matchats mot något korresponderande speciesdrag.

- (5:3) a. *Jag red *häst*.
 b. *Jag red *den häst*.

- c. *Jag red *den gamla häst*.

När substantivet däremot suffixeras av efterställd artikel blir exemplen grammatiska (5:4). Det beror på att det i svenskan är den efterställda artikeln som uttrycker species och matchas mot speciesdraget i D.

- (5:4) a. Jag red på *hästen*.
b. Jag red på *den hästen*.
c. Jag red på *den gamla hästen*.

Varken det demonstrativa pronomenet eller den framförställda artikeln kan evaluera speciesdraget.¹¹ Som vi ser i (5:5) kan vi stryka dem utan att frasen blir ogrammatisk.

- (5:5) a. Jag red på *(den) hästen*.
b. Jag red på *(den) gamla hästen*.

Det finns dock en konstruktion där det är grammatiskt att stryka den efterställda artikeln, nämligen i restriktiva relativkonstruktioner.

- (5:6) a. Jag red på den häst(-en) som kom sist.
b. Jag red på den gamla häst(-en) som kom sist.

Enligt Platzack (2000) beror det på att *som* kan checka speciesdraget i D. Jag följer Platzacks analys i avseendet att det finns ett starkt/EPP-märkt speciesdrag i D som måste matchas mot ett korresponderande speciesdrag och att ett led i relativsatsen kan matchas mot detta drag. Exakt hur villkoren för denna matchning går till i min analys kommer jag snart gå närmare in på.

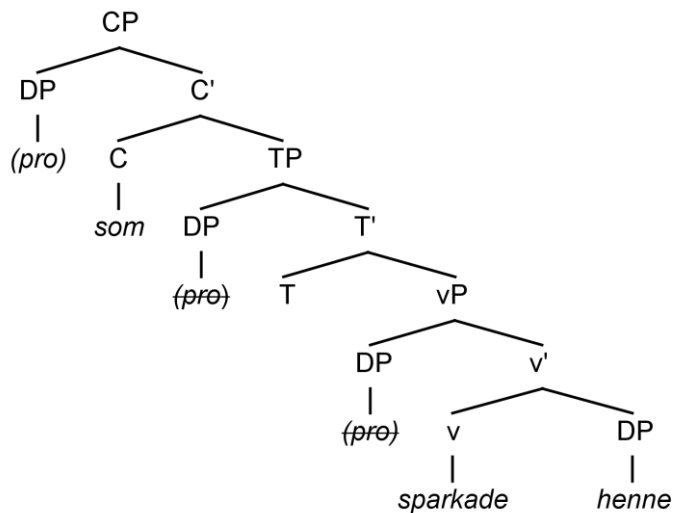
5.1.3 CP-STRUKTUREN I EN STANDARDANALYS

När det kommer till CP-strukturen för relativsätser utgår jag ifrån den s.k. standardanalysen som säger att korrelatet inte genereras i relativsatsens vP utan i en bisatsextern DP som förbinds med CP. I relativsatsens vP finns dock en osynlig nominal operator *Op* eller ett osynligt pronomen *pro* som motsvarar den funktion som korrelatet skulle ha haft om det genererats i relativsatsen; en sådan funktion är att

¹¹ Det finns dock konstruktioner med demonstrativa pronomen där substantivet inte behöver suffixeras av efterställd artikel: *detta hus(-et)*. I sådant fall verkar det som att demonstrativa pronomen trots allt kan eliminera speciesdraget i D i svenskan. En möjlig analys är emellertid att vi i dessa ställningar finner efterställd artikel på pronomenet: *detta hus*, *denna bil*.

ge relativsatsens verb ett argument. I en relativkonstruktion som *hästen som sparkade henne* står alltså *Op/pro* i relativsatsens subjektsposition. Det ser vi i exempel (5:7).

(5:7)

Efter att *pro* förbundits i Spec-vP för att ge verbet ett argument attraheras *pro* av T och flyttar upp till Spec-TP. Subjunktionen genereras i C och hindrar verbet från att flytta upp. Vidare finns det ett kantdrag i CP som gör att *pro* flyttar upp till Spec-CP.

Med detta sagt ska jag presentera min analys av strukturen hos den restriktiva respektive den icke-restriktiva relativkonstruktionen.

5.2 Den restriktiva strukturen

Den restriktiva relativsatsen har en nödvändig ställning gentemot korrelatet; den krävs för att nominalfrasen ska kunna peka ut referenten och för att frasen ska vara välformad.

(5:8) Jag läser om *den man *(som uppfann dynamiten)*.

Detta syntaktiska beroendeskoppar delar korrelatet med transitiva verb som måste ta ett objekt som argument för att konstruktionen ska bli grammatisk: *Eva plockade *(äpplen)*. Liksom ett transitivt verb är beroende av sitt argument tycks alltså korrelatet vara beroende av den restriktiva satsen.

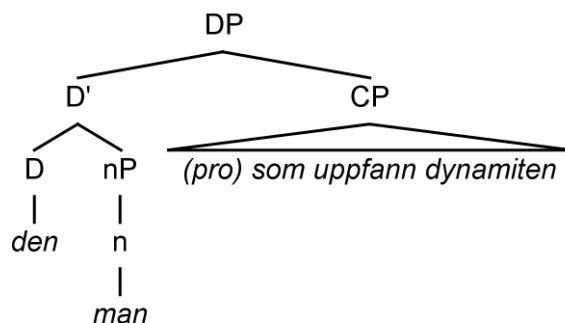
Verbets inneboende betydelse att ta ett argument kan vi formalisera som att v har ett icke-evaluerat φ -drag som måste få ett värde för att konstruktionen ska vara grammatisk. Det icke-evaluerade draget

gör så att *v* förbinds med ett argument som ger värde åt draget. Vilket huvud är det då i DP som triggar den restriktiva satsen? En möjlighet är att det är *D*, som svarar mot definitthet och referens. Enligt Platzack (2010:238) har *D* flera likheter med *CP*, den kontextanknytande delen av satsen. Finitdraget i *C* förankrar satsen i tid och rum och gör så att vi kan hantera aktionen som yttrandet uttrycker, d.v.s. identifiera aktionen och referera till den. Det som speciesdraget i *D* gör är att förankra *DP* i diskursen, vilket innebär att talaren och lyssnaren kommer att vara överens om hur frasen refererar, eller tro sig vara överens om hur den refererar (se även kapitel 2.11).

En indikation på att den restriktiva satsen är ett argument till *D* är att vi kan utelämna den efterställda artikeln i restriktiva konstruktioner: *den man(-en) som uppfann dynamiten*. Den efterställda artikeln är ofta det led som matchas mot speciesdraget i *D* och kan vanligen inte utelämnas. Anledningen till att det kan utelämnas i restriktiva konstruktioner är att den restriktiva satsen fungerar som argument till *D* och evaluerar dess speciesdrag.

Som argument till *D* har den restriktiva satsen antingen sin position i *Spec-DP* eller komplementet till *D*. Komplementet är redan upptaget av *nP* (eller *NumP*). Då återstår *Spec-DP*. Med tanke på att speciesdraget i *D* är märkt med *EPP* så är det också rimligt att den restriktiva satsen förbinds i *Spec-DP*.

(5:9) Restriktiv struktur

Fler indikationer på att den restriktiva satsen faktiskt befinner sig i argumentposition är att det är möjligt att extrahera ett led från den och konstruera satsfläta (5:10). Denna egenskap delar den restriktiva satsen med andra satsargument i svenskan (5:11):

- (5:10) a. Den teorin vet jag ingen som begriper sig på ~~den teorin~~.
 b. Den där maskinen känner jag mannen som uppfann ~~den där maskinen~~.
 c. De cigarrerna vet jag en tjej som importerar ~~de cigarrerna~~.

- (5:11) a. Den här boken tror jag att hon redan har läst ~~den här boken~~.
b. Den här lagen undrar jag när de ska ändra ~~den här lagen~~.
c. Den filmen undrar jag om han verkligen vågar se ~~den filmen~~.

En annan egenskap som restriktiva relativsatser delar med satsargument är att båda kan tillåta extern polaritetslicensering, d.v.s. att ett element som står ovanför den underordnade satsen kan licensera ett polaritetsuttryck som befinner sig i den underordnade satsen.¹² I exemplen nedan är den underordnade satsen satt inom hakparentes, licensatorn är markerad i fetstilt och polaritetsuttrycket är kursiverat.¹³

- (5:12) a. den ***(tjockaste)** boken [som jag *någonsin* läst]
b. det ***(sjukaste)** skämtet [som jag *någonsin* hört]

(5:13) Jag tror ***(aldrig)** [att du *någonsin* vinner guld imorgon].

Det bör också i sammanhanget tilläggas att varken satsflätor eller extern polaritetslicensering är möjliga i samband med adjungeringar och icke-restriktiva relativsatser. Det kommer att illustreras i nästa avsnitt och det ger ytterligare belägg för att den restriktiva relativsatsen är ett argument och den icke-restriktiva relativsatsen en adjungering.

5.3 Den icke-restriktiva strukturen

Icke-restriktiva relativsatser skiljer sig från restriktiva på så vis att de har en parentetisk modifiering av en redan utpekad referent. Konstruktionen blir grammatisk oavsett om relativsatsen stryks:

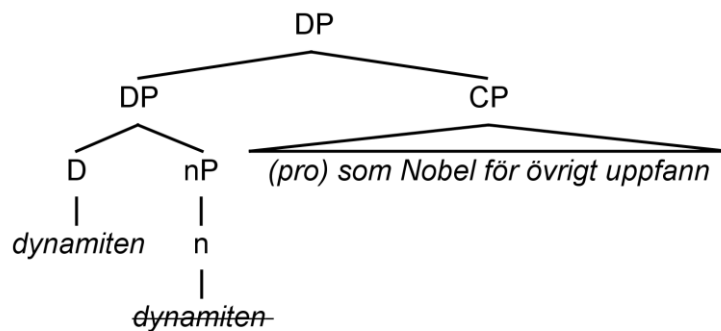
(5:14) Jag läser om *dynamiten* (som Nobel för övrigt uppfann).

Att den icke-restriktiva relativsatsen inte är nödvändig för att konstruktionen ska bli grammatisk är en egenskap som den delar med adjungeringar, som adverbial: *Jag såg Stefan (på stan)* eller satsadjungeringar: *Jag trodde henne inte (eftersom hon ljugit förr)*. Således kommer jag anta att den icke-restriktiva relativsatsen är adjungerad till DP:

¹² Denna polaritetslicensering är möjlig genom att adjektivet c-kommenderar relativsatsen; se närmare i kapitel 5.6, exempel (5:27).

¹³ Det finns givetvis fler varianter på extern polaritetslicensering med satsargument, men de flesta exempel tycks kunna förklaras av en intern polaritetslicensering i form av en frågeoperator i det indirekta frågeordet: *Jag undrar när han någonsin ska ta sig i kragen, Jag funderar på om jag någonsin har besökt Lund.*

(5:15) Icke-restriktiv struktur

Fler indikationer på att den icke-restriktiva relativsatsen utgör en adjungering är att den inte tillåter led att extraheras och bilda satsfläta (5:16). Denna egenskap delar den med andra satsadjungeringar (5:17).

- (5:16) a. *Den teorin känner jag Paul, som (för övrigt) begriper sig på ~~den teorin~~.
b. *Den maskinen känner jag mannen där borta, som (för övrigt) uppfann ~~den maskinen~~.
c. *De cigarrerna känner jag Lottas granne, som (för övrigt) importerar ~~de cigarrerna~~.
- (5:17) a. *Den här boken litade jag på henne, eftersom hon faktiskt hade läst ~~den här boken~~.
b. *Den här lagen begick jag brottet, när de hade ändrat ~~den här lagen~~.
c. *Denna film sätter vi på något annat, om han inte vågar se ~~denna film~~.

En annan likhet mellan satsadjungeringar och icke-restriktiva relativsatsar är att de inte tillåter extern polaritetslicensering. De icke-restriktiva relativsatsarna står i (5:18) och satsadjungeringarna i (5:19).

- (5:18) a. *den **tjockaste** boken i min bokhylla, som jag (för övrigt) *någonsin* läst
b. *Lisas **sjukaste** skämt, som hon (för övrigt) *någonsin* berättat för mig
- (5:19) a. *Jag trodde **inte** på henne, eftersom hon *ens* kunde tala sanning igår.
b. *Jag litar **inte** på honom, när han *ens* kan ta sig i kragen

5.4 Den restriktiva satsen matchas alltid mot D

Ett möjligt problem för min analys skulle kunna vara konstruktioner där den restriktiva satsen konstrueras med ett substantiv som bär efterställd artikel: *den cigarren som jag rökte igår*. Efterställd artikel brukar ju matcha speciesdraget. Om artikeln matchar speciesdraget går det inte längre att förklara vad som skulle kunna trigga den restriktiva satsen till Spec-DP. Emellertid menar jag att en rimlig analys är

att den efterställda artikeln inte alls matchar speciesdraget i restriktiva konstruktioner; det gör alltid den restriktiva satsen.

Att den efterställda artikeln inte eliminerar $\neg\sigma^{\text{EPP}}$ i restriktiva konstruktioner kan vi se genom en jämförelse med konstruktioner med dubbel definithet: *den vackra läraren*. En vedertagen analys är att adjektivet är en del av substantivfrasens utvidgade projektion och blockerar substantivet från att flytta upp till D. Istället genereras den framförställda artikeln i D. Det som skiljer den framförställda artikeln från den efterställda är att den framförställda har en expletiv funktion i det att den inte checkar speciesdraget i D, utan det gör den efterställda artikeln; se Delsing (1993:124-134) och Platzack (2000). Att den framförställda artikeln inte checkar speciesdraget kan vi se genom att det är möjligt att stryka den.

- (5:20) a. (den) sista chansen
b. (det) vita huset

Vad denna framförställda artikel har gemensamt med den efterställda artikeln är att även den efterställda artikeln kan strykas. Det kan den göra när den står i en restriktiv relativkonstruktion:

- (5:21) den gamla fabrik(-en) som tillverkade cigarrer

Den framförställda artikeln kan alltså strykas eftersom den inte eliminerar speciesdraget. Samma förklaring kan vi då tillämpa på hur det kan komma sig att vi kan stryka den efterställda artikeln i restriktiva konstruktioner: den utgör ett slags expletiva som överlåter matchningen av speciesdraget till relativsatsen.

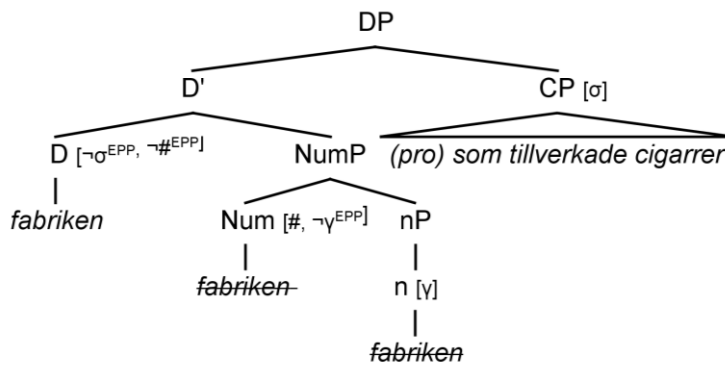
En invändning mot denna analys är att efterställd artikel inte är optionell i restriktiva konstruktioner när substantivet ensamt står utan demonstrativt pronomen eller framförställd artikel. Då är artikeln obligatorisk.

- (5:22) fabrik*(-en) som tillverkade cigarrer

Om det inte går att stryka den efterställda artikeln, trots att substantivet står tillsammans med en restriktiv relativsats, så är det kanske trots allt artikeln som matchas mot D, inte den restriktiva relativsatsen.

Vi ska dock komma ihåg att den efterställda artikeln uttrycker både genus och numerus i svenskan; så även om den restriktiva satsen matchas mot $\neg\sigma^{\text{EPP}}$ måste något även matchas mot genusdraget $\neg\gamma^{\text{EPP}}$ i Num samt numerusdraget $\neg\#^{\text{EPP}}$ i D. Jag menar att just därför behövs den efterställda artikeln i dessa konstruktioner, vilket illustreras i figur (5:23).

(5:23)

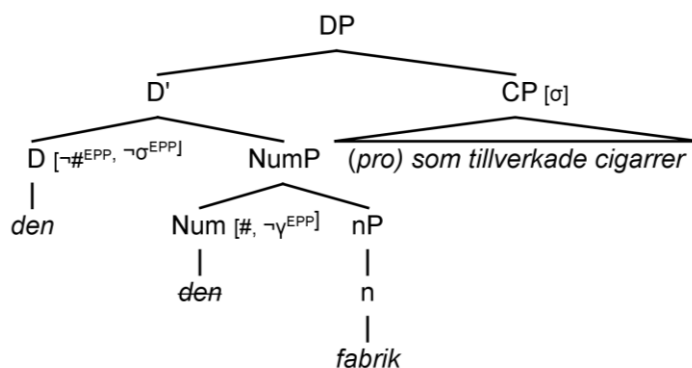

I trädet genereras substantivet i n, flyttar upp till Num på grund av genusdraget och sedan till D på grund av numerusdraget. Den efterställda artikeln kan dock inte matchas mot speciesdraget utan D tar den restriktiva satsen som argument.

Det följer av denna analys att den efterställda artikeln kan utelämnas i konstruktioner med demonstrativt pronomen (*den fabrik som*) samt framförställd artikel (*den kubanska fabrik som*) eftersom de framförställda leden redan uttrycker genus och numerus och den restriktiva satsen svarar mot definitiviteten.

I exemplet nedan som visar strukturen för *den fabrik som* kommer det demonstrativa pronomenet med både genusdrag och numerusdrag. Samtidigt matchas den restriktiva satsen mot speciesdraget i D och därmed stannar substantivet kvar i n.

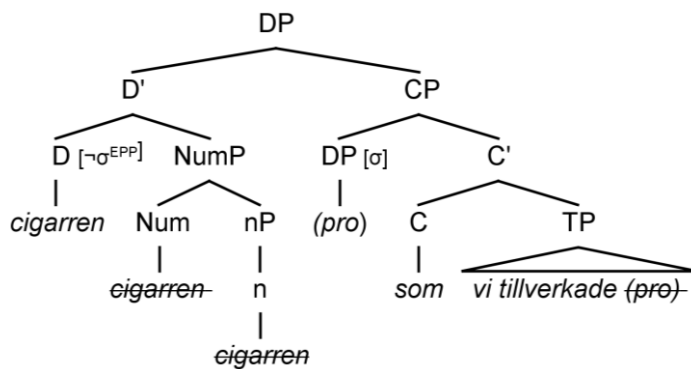
(5:24)

5.5 Relativsatsen som satsvärdigt argument

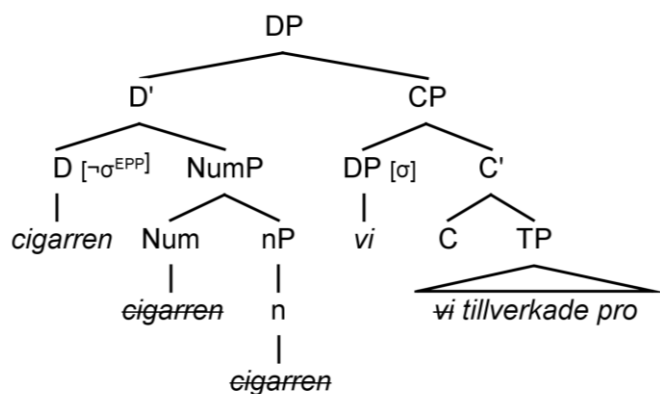
Hur kan då en sats matchas mot speciesdraget i D, d.v.s. vilka drag har den restriktiva satsen som gör att den kan triggas till Spec-DP? I kapitel 2.5 utgår jag ifrån en analys där satsvärdiga argument har draget φ som kan matchas mot verbets $-\varphi$ -drag genom att ett led med DP-egenskaper befinner sig i Spec-CP. Detta innebär att *pro*, som står i relativsatsens Spec-CP och som har DP-egenskaper, gör så att relativsatsen kommer med φ -drag. Som Platzack (2010:233) påpekar är draget φ en samlingsbeteckning för de andra DP-dragen bestämdhet, numerus och genus. Detta innebär att relativsatsen även kommer med ett σ -drag, och det är detta drag som matchas mot det icke-evaluerade speciesdraget i D. En fras som *cigarren som vi tillverkade* har då den struktur som beskrivs i (5:25), där *pro* flyttar upp till Spec-CP och gör så att relativsatsen kan fungera som argument.

(5:25)

När subjunktionen stryks, vilket är möjligt i restriktiva icke-subjektsvarianter, *cigarren vi tillverkade*, utgår jag ifrån en analys där relativsubjektet flyttar upp till Spec-CP istället för *pro* (se även kapitel 2.4).

(5:26)

Dels flyttar relativsatsen upp för att eliminera kantdraget och dels för att matcha det icke-evaluerade finitdraget i C. Eftersom relativsubjektet kommer med φ -drag, däribland speciesdraget σ , kan den restriktiva relativsatsen triggas till Spec-DP och matchas mot det icke-evaluerade speciesdraget.

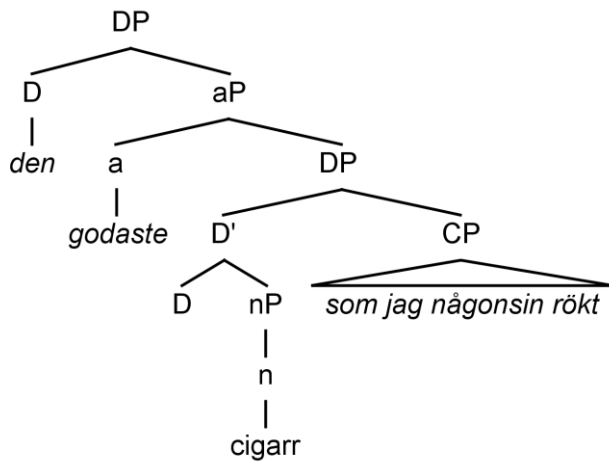
5.6 Relativsatsernas olika positioner i trädet

5.6.1 DEN RESTRIKTIVA SATSENS POSITIONER

Den föreslagna analysen har kommit fram till att den restriktiva satsen utgör ett argument till D och är en del av D-huvudets utvidgade projektion. Eftersom det finns ett drag $-\sigma^{EPP}$ i D som den restriktiva satsen matchar förbinds satsen i Spec-DP.

I konstruktioner som *den äldsta cigarr som jag rökt*, som ju har två D-huvuden, antar jag att den restriktiva satsen förbinds i det nedre huvudet, d.v.s. i substantivets DP-projektion. Till stöd för den analysen är att den restriktiva satsen inte tycks kongruera med övre D; det går att utelämna den framförställda artikeln utan närvaron av en restriktiv sats medan den efterställda artikeln endast kan utelämnas om substantivet kombineras med en restriktiv relativsats. Ett annat argument för att den restriktiva satsen förbinds i nedre DP är att superlativen *vackraste* kan licensiera polaritetsuttrycket *någonsin* i relativsatsen: *den fylligaste cigarr som jag någonsin rökt*. Som vi tidigare sett i uppsatsen är en vedertagen analys att en licensator måste c-kommendera polaritetsuttrycket om förekomsten av polaritetsuttrycket ska vara välformat. I figur (5:28) nedan ser vi att superlativen c-kommenderar relativsatsen och därmed också polaritetsuttrycket när den restriktiva satsen förbinds i nedre DP.

(5:27)

5.6.2 DEN ICKE-RESTRIKTIVA SATSENS POSITIONER

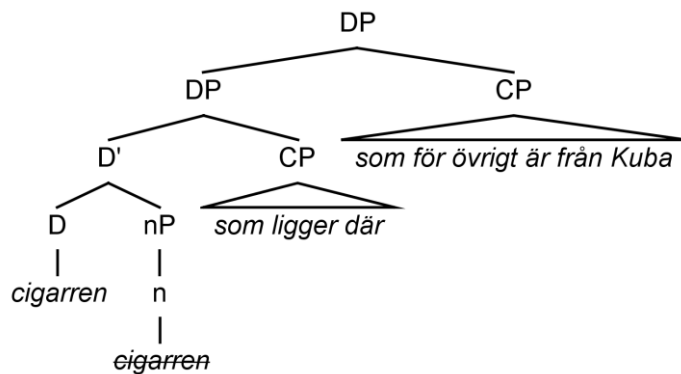
I de föregående avsnitten har jag argumenterat för att den icke-restriktiva satsen är adjungerad till DP. I en konstruktion som: *min godaste cigarr, som Per för övrigt (*någonsin) rökt* kan inte superlativen licensera ett polaritetsuttryck i den icke-restriktiva satsen, vilket tyder på att superlativen inte c-kommanderar relativsatsen. Då kan den inte vara adjungerad till substantivets DP, utan måste vara adjungerad till den översta DP-projektionen.

Om den restriktiva satsen står i substantivets Spec-DP och den icke-restriktiva satsen är adjungerad till DP innebär det att den restriktiva satsen linjärt måste föregå den icke-restriktiva. Exempelen i (5:28) visar att det verkar stämma.

- (5:28) a. *cigarren som ligger där, som för övrigt är från Kuba* kom igår
b. **cigarren, som för övrigt är från Kuba, som ligger där* kom igår

I (5:28a) föregår den restriktiva satsen den icke-restriktiva och frasen blir grammatisk. I (5:28b) har relativsatserna bytt plats och resultatet blir ogrammatiskt. Det ger oss en struktur som den i (5:29).

(5:29)

Denna analys finner stöd hos Platzack (2000). Enligt honom är samordnade relativsatser med följden icke-restriktiv-restriktiv ogrammatiska. Han ger exemplet:

(5:30) **Brevet, som jag för övrigt läst två gånger, som ligger där* kom igår

Om detta stämmer ger det således ytterligare stöd för att min analys har rätt i att den icke-restriktiva satsen adjungeras till DP. Jag är dock inte så säker att samordnade relativsatser i denna följd behöver vara ogrammatiska. T.ex. finner jag nog detta exempel som gångbart:

(5:31) Jag minns *den cigarr, som för övrigt var alldeles fantastisk, som min far odlade fram på sin balkong.*

Denna konstruktion tycks emellertid kräva en viss parentetisk intonation som gör den icke-restriktiva satsen till ett slags inskott. Dessutom är den ovanlig. En förklaring till konstruktionen skulle kunna vara att den restriktiva satsen är extraponerad. Hur syntaxen för extraponerade restriktiva relativsatser ser ut vet jag faktiskt inte. Syntaxen för extraponeringar är ett problem för hela det generativa paradigmet och därför utgör den inte något problem för mig i den här analysen.

5.7 Svar på frågeställningarna

Jag ska nu besvara de frågeställningar för uppsatsen som presenterades i kapitel 1.1. Dessa är:

(i) Vilken underliggande grammatik ger upphov till att den restriktiva relativsatsen är nödvändig för

att nominalfrasen ska kunna peka ut en referent, medan den icke-restriktiva relativsatsen endast medför parentetisk information om en redan utpekad referent?

(ii) Varför kan vi utelämna efterställd artikel på substantivet i de restriktiva konstruktionerna, men inte i de icke-restriktiva konstruktionerna?

(iii) Varför är satsflätor möjliga att konstruera ur restriktiva relativsatser, men inte ur icke-restriktiva?

(iiii) Varför är extern polaritetslicensering tillåten i restriktiva konstruktioner men inte i icke-restriktiva konstruktioner?

Jag ska besvara frågorna i ordningen ovan.

5.7.1 DEN SEMANTISKA SKILLNADEN

Den semantiska skillnaden mellan relativkonstruktionerna består i att korrelatet till den icke-restriktiva satsen kan peka ut referenten på egen hand medan korrelatet till den restriktiva satsen är beroende av relativsatsen för utpekandet av referenten. Denna semantiska skillnad kan förklaras med att den icke-restriktiva satsen är en adjungering till DP och inte har några särdrag att matchas mot, vilket förklarar dess parentetiska status. Den restriktiva relativsatsen har däremot en nödvändig status eftersom den utgör ett argument till D och förbinds i Spec-DP p.g.a. ett icke-evaluerat speciesdrag i D märkt EPP, en matchning som bär upp semantiken hos restriktiva konstruktioner.

5.7.2 OBLIGATORISK OCH OPTIONELL EFTERSTÄLLD ARTIKEL

När D projicerar och den restriktiva satsen förbinds i Spec-DP så uppstår även ett kongruensförhållande mellan den restriktiva satsen och D; den restriktiva satsen matchas mot speciesdraget i D och ger det värde utan att efterställd artikel behöver uttryckas i D.

I restriktiva konstruktioner där korrelatet endast består av ett substantiv är däremot efterställd artikel obligatorisk: *man*(-nen) som rullade cigarrerna*. Förklaringen till det är inte att artikeln behövs för att matcha speciesdraget, utan för att matchas mot de andra EPP-dragen i Num och D, d.v.s. uttrycka genus och numerus. I konstruktioner med demonstrativt pronomen eller framförställd artikel är den efterställda artikeln optionell, eftersom både demonstrativen och framförställda artikeln uttrycker genus och numerus.

I icke-restriktiva konstruktioner är det obligatoriskt att substantivet kommer med efterställd artikel. Det beror på att korrelatet pekar ut referenten oberoende av relativsatsen, vilket innebär att D måste matchas mot något led inom korrelatet, vilket då blir den efterställda artikeln.

5.7.3 SATSFLÄTOR OCH POLARITETSLICENSERING

Som vi sett kan vi förklara förekomsten av satsflätor och extern polaritetslicensering med att den restriktiva satsen står i argumentposition; möjligheten till satsflätor och extern polaritetslicensering delar den restriktiva satsen med andra satsargument. Att den icke-restriktiva satsen inte har samma egenskaper förenar den med satsadjungeringar som inte heller tillåter satsflätor eller extern polaritetslicensering; snarare utgör adjungeringar syntaktiska öar, slutna i förhållande till den omgivande syntaxen (se t.ex. Carnier 2013:374) och Adger (2003:388). Vad detta i sin tur beror på återstår det för forskningen att ta reda på.

6 Sammanfattning

I denna uppsats har jag lagt fram en variant av standardanalysen av relativsatser och argumenterat för en analys av restriktiva relativsatser som argument till D och icke-restriktiva relativsatser som adjungeringar till DP.

I min huvudsakliga invändning mot en promoveringsanalys för en standardanalys utgår jag ifrån att det är möjligt att extrahera led från restriktiva satser men inte från icke-restriktiva satser. Detta innebär att i en relativkonstruktion med samordnade relativsatser, *den cigarr som ligger där, som för övrigt är från Kuba*, kan inte korrelatet promoveras från den icke-restriktiva relativsatsen. Om promoveringsanalysen är korrekt bör vi i så fall ha två korrelat. Men vi har bara ett. Alltså är inte promoveringsanalysen korrekt. Istället utgår jag ifrån den s.k. standardanalysen där korrelatet genereras i en position utanför relativsatsens CP.

Jag har argumenterat emot den standardanalys som Platzack (2000) ger av relativsatser. Enligt den analysen utgör grunden för skillnaderna mellan den restriktiva och den icke-restriktiva relativsatsen att korrelatet i den restriktiva konstruktionen genereras i N medan korrelatet till den icke-restriktiva genereras i en egen inbäddad DP₂ som förbinds i Spec-NP i den överordnade DP₁. I Platzacks analys står CP i komplementet till N i både den restriktiva och icke-restriktiva konstruktionen, d.v.s. i en A-position. Mot denna del av analysen riktar jag min huvudsakliga invändning. En skillnad mellan satser som står i en A-position och satser som står i en A-bar-position är att det inte går att extrahera ett led som står i en A-bar-position men däremot ur satser som står i en A-position. Eftersom det går att extrahera led från den restriktiva satsen men inte från den icke-restriktiva satsen är det inte rimligt att analysera dem båda som stående i en A-position. Snarare verkar det som att den restriktiva satsen står i en A-position medan den icke-restriktiva satsen står i en A-bar-position.

Istället har jag föreslagit en ny analys av relativsatser. I den analysen visar jag att den restriktiva relativsatsen är ett argument till D. Den restriktiva satsen delar nämligen väsentliga kännetecken med andra satsvärdiga argument: den kan extrahera led och bilda satsfläta, den tillåter extern polaritetslicensering och frasen blir inte välformad utan den restriktiva satsen: *Jag läser om den man *(som uppfann dynamiten)*. Vidare har jag med utgångspunkt i Platzack (2000) antagit ett EPP-märkt icke-

evaluerat speciesdrag i D som måste få ett värde före realiseringspunkten. I restriktiva konstruktioner triggas relativsatsen till Spec-DP på grund av det icke-evaluerade speciesdraget och relativsatsen ger värde åt draget. Denna kongruens mellan relativsatsen och D förklarar varför vi kan utelämna den efterställda artikeln i restriktiva konstruktioner: *den cigarr(-en) som vi tillverkade*; i vanliga fall är det den efterställda artikeln som ger substantivfrasen definithet, men i restriktiva konstruktioner är det relativsatsen.

Jag har också visat att den icke-restriktiva satsen är en adjungering till DP. I likhet med andra satsadjungeringar går det inte att extrahera led från den icke-restriktiva satsen och den tillåter inte heller extern polaritetslicensering. Dessutom har den en parentetisk ställning gentemot korrelatet; den pekar inte ut referenten utan modifierar den redan utpekade referenten, och frasen blir välformad även om den icke-restriktiva satsen stryks: *Dynamiten (som Nobel för övrigt uppfann)*.

7 Vidare forskning

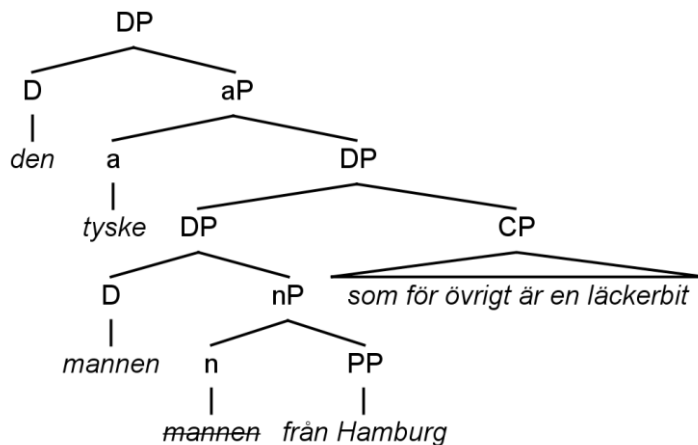
7.1 Andra attribut som bär species

En intressant frågeställning att titta närmare på är vad som skiljer restriktiva relativsatser från andra attribut som adjektivattribut (*den galna mannen*) och icke-satsformade restriktiva attribut (*mannen på taket*). Både adjektivattribut och restriktiva attribut kan ju hjälpa till att peka ut referenten och är därmed i någon mening bärare av species. Däremot verkar det inte som att dessa led matchas mot $-\sigma^{\text{EPP}}$ i D eftersom substantiv som modifieras av adjektivattribut och restriktiva attribut kan inte vara utan den efterställda artikeln.

(7:1) *Den galne man*(-nen) från Svedala kommer imorgon.*

I dessa konstruktioner tycks det alltså fortfarande vara den efterställda artikeln som matchas mot D. Detta tyder på att vi kanske istället hittar icke-satsformade restriktiva attribut i komplementet till n. En indikation på att de restriktiva attributen förbinds i komplementet till n är att den icke-restriktiva satsen inte kan föregå det restriktiva attributet: **den kubanska cigarren, som för övrigt var alldeles fantastisk, på bordet*. Som vi sett tidigare i min analys av relativsatserna kan en icke-restriktiv sats adjungeras till nP och därmed uttryckas före den restriktiva satsen som ju förbinds i Spec-DP: *den kubanska cigarren, som för övrigt var alldeles fantastisk, som min far odlade fram på sin balkong*. Men om det icke-satsformade attributet förbinds i n-komplementet finns det ingen plats i strukturen som den icke-restriktiva satsen kan adjungeras till så att den uttrycks före det restriktiva attributet; därför blir också sådana försök att uttrycka den icke-restriktiva satsen före det restriktiva attributet ogrammatiskt: **den tyske mannen, som för övrigt är en läckerbit, från Hamburg*. För att frasen ska bli grammatisk måste den icke-restriktiva satsen adjungeras till nP eller DP och därmed uttryckas efter prepositionsattributet:

(7:2)

7.2 Möjligheten att subjunktionen matchas mot D

En annan intressant frågeställning handlar om ifall det verkligen är *pro* som matchar D, eller om det kanske i själva verket är ett synligt led som gör det, d.v.s. *som*. Ett argument för en sådan analys är att svenskan brukar ha synliga subjekt. Om *som* analyseras som en subjunktion kommer satsen antingen inte ha något subjekt eller ett osynligt subjekt *pro*, vilket skulle vara ett avsteg från svenskans subjektprincip. Av den anledningen har också *som* analyserats som ett relativpronomen i äldre svenska grammatikor (jfr. Stroh-Wollin 2002:16f).

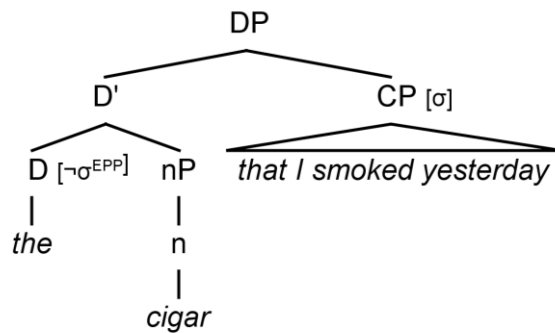
Det finns också en möjlighet att *som* har ett inherent speciesdrag utan att för den delen behöva analyseras som ett relativpronomen. I t.ex. engelska relativsatser ser vi att subjunktionen har samma fonetiska form som det determinativa pronomenet: *that* (*cigar*). Om vi antar att draget $-\sigma^{EPP}$ finns i D även i engelskan så innebär det att det determinativa pronomenet *that* i likhet med artikeln *the* eliminerar speciesdraget i D. Det determinativa pronomenet *that* brukar nämligen analyseras som genererat i D (se t.ex. Adger 2003:252ff), och som vi ser i exemplen i (7:3) finns inget annat möjligt speciesdrag i den engelska nominalfrasen än *that* och *the*.

- (7:3) a. that cigar
b. the cigar

Mot denna bakgrund är det inte helt orimligt att subjunktionen *that* i engelskan har inherent speciesdrag som kan matchas mot speciesdraget i D. I en fras som *the cigar that I smoked yesterday* har artikeln

statusen expletiv artikel som inte matchas mot speciesdraget, utan det gör den restriktiva satsen genom speciesdraget i *that*.

(7:4)

Även i tyskan har det relativinledda ledet samma fonetiska form som determineraren i D. I exemplen nedan ser vi att formen på det relativinledda ledet följer formen på artikeln.¹⁴

(7:5) die Zigarre, die ich mit Castro rauchte
 DEF cigarr REL jag med Castro rökte
 'cigarren som jag rökte med Castro'

(7:6) der Mann, der gestern kam
 DEF man REL igår kom
 'mannen som kom igår'

(7:7) das Buch, das mein Leben verändert
 DEF bok REL mitt liv förändrade
 'boken som förändrade mitt liv'

När artikeln således är *die* blir också det relativinledda ledet *die*, och när artikeln är *der* blir det relativinledda ledet detsamma. Detta samband mellan determineraren och det relativa elementet stärker min hypotes om att det finns en EPP-matchning mellan D och den restriktiva satsen. Vad detta samband också tyder på är att *som* kommer med ett inherent speciesdrag som kan matchas mot D.

¹⁴ Förkortningarna i glossningen står för följande: 3 = tredje person, ACC = ackusativ, DEF = definitet, NR = nominaliserare, PERF = perfekt, REL = relativelement,

7.3 Analysen utifrån ett universellt perspektiv

Analysen i denna uppsats, att den restriktiva satsen är ett argument till D, kan vi använda som hypotes i en vidare undersökning av analysens universalitet, d.v.s. i vilken utsträckning som analysen även kan tillämpas på andra språk i världen.

Enligt De Vries (2005:4f) finns det fyra typer av relativsatser: postnominala (7:8), prenominala (7:9), circumnominala (7:10) samt korrelativa relativsatser (7:11). Relativsatserna har jag satt inom hakparantes.

(7:8) *ISRAELISK HEBREISKA (postnominal)*
ha-isha she-Yoav ohev ot-a
DEF-kvinna [REL-Yoav älskar ACC-henne]
'kvinnan som Yoav älskar'

(7:9) *MANDARIN (prenominal)*
nǐ gěi wǒ de shū
[du gav jag NR] bok
'boken du gav mig'

(7:10) *ANCASH QUECHUA (circumnominal)*
nuna bestya-ta ranti-shqa-n
[man häst-ACC köpa-PERF-3]
'hästen som mannen köpte'

(7:11) *HINDI (korrelativ)*
jo laRkii khaRii hai
[REL flicka stående är]
lit. 'vilken flicka är stående'
'flickan som står upp'

Vi ska dock inte fördjupa oss i dessa olika relativformer i denna uppsats, utan nöjer oss med att konstatera att det finns flera former av relativsatser och att det finns skillnader mellan dem; t.ex. verkar korrelatet befinna sig inuti relativsatsen i de korrelativa och circumnominala relativsatserna, men utanför relativsatsen i de post- och prenominala relativsatserna. I denna uppsats har jag presenterat en analys

utifrån data som jag hämtat från svenskans relativsatser, som är postnominala till sin form. Andra språk där man finner postnominala relativsatser är hebreiskan (som vi såg i exemplet ovan), engelskan, tyskan och de andra skandinaviska språken; för att nämna några. Intressanta frågeställningar är då hur väl den analys jag föreslagit i denna uppsats kan tillämpas på de postnominala relativsatserna i världens språk. Det kan också vara värt att pröva analysen på prenominala relativsatser, som ju inte tycks skilja sig så mycket från de postnominala med undantag för den linjära ordningen; i båda konstruktionerna står ju korrelatet utanför relativsatsen. En målsättning bör också vara att kunna pröva analysen på alla former av relativsatser för att kunna förklara likheter och skillnader mellan dem utifrån ett universellt grammatiskt perspektiv.

Litteratur

- Adger, David (2003), *Core Syntax: A Minimalist Approach*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Baker, Mark (1997), Thematic Roles and Semantic Structure. *Elementary of Grammar*, utg. Av L. Haegeman, 73-137. Dordrecht: Kluwer.
- Carnier, Andrew (2013), *Syntax: A Generative Introduction*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Chomsky, Noam (2001), Derivation by Phase. *Ken Hale. A life in language*, red. Michail Kenstowicz, 1-52. Cambridge: MIT Press.
- Delsing, Lars-Olof (1993), *The Internal Structure of Noun Phrases in the Scandinavian Languages*. Doktorsavhandling, Lunds universitet.
- de Vries, M. (2005), The fall and rise of universals on relativization. *Journal of Universal Language* 6: 125-157.
- Engdahl, Elisabet (1997), Relative Clause Extraction in Context. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 60: 50-79.
- Julien, Marit (2005), *Nominal Phrases from a Scandinavian Perspective*. Amsterdam: John Benjamins.
- Kayne, Richard S (1994), *The Antisymmetry of Syntax*. Cambridge: MIT Press
- Platzack, Christer (1998), *Svenskans inre grammatik – det minimalistiska programmet*. Lund: Studentlitteratur.
- Platzack, Christer (2000), A Complement-of-N^o Account of Restrictive and Non-Restrictive Relatives. The case of Swedish. *The Syntax of Relative Clauses*, red. Artemis Alexiadou, Paul Law, André Meinunger, och Chris Wilder, 265-308. Amsterdam: John Benjamins.
- Platzack, Christer (2010), *Den fantastiska grammatiken. En minimalistisk beskrivning av svenskan*. Stockholm: Norstedts.
- Pesetsky, David & Esther Torrego (2001), Tense-to-C Movement. Causes and Consequences. *Ken Hale. A Life in Language*, red. Michail Kenstowicz, 355-426. Cambridge: MIT Press.
- Stroh-Wollin, Ulla (2002), *Som-satser med och utan som*. Doktorsavhandling, Uppsala Universitet.